

บทที่ 5

การเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากภาษากวยโบราณมาเป็นเสียง ในภาษากวย-กวยปัจจุบัน 4 หมู่บ้าน

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากภาษากวยโบราณ มาเป็นเสียงในภาษากวย-กวยปัจจุบัน มีจุดประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางเสียงจากอดีตมาเป็นภาษากวยกวยปัจจุบันแต่ละหมู่บ้าน และเพื่ออธิบายสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากปัจจัยทางสังคม คือที่ตั้งของแต่ละหมู่บ้านที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางภาษาที่แตกต่างกัน

หมู่บ้านกวย-กวย 4 หมู่บ้านดังกล่าว เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในประเทศไทย 3 หมู่บ้าน และใน สปป.ลาว 1 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านกวย 2 หมู่บ้าน และหมู่บ้านกวย 2 หมู่บ้าน การเรียงลำดับจะเริ่มต้นจากหมู่บ้านในประเทศไทย ตามด้วยหมู่บ้านใน สปป. ลาว โดยเริ่มต้นจาก หมู่บ้านกวย คือ บ้านสังแก และบ้านจอมพระ ต่อจากนั้นเป็นหมู่บ้านกวย คือ บ้านลำโรง และบ้านโพนผึ้ง ทั้ง 4 หมู่บ้านนี้มีสภาพภาษาที่แวดล้อม และลักษณะชุมชน ตลอดจนการแบ่งเขตประเทศ ที่แตกต่างกัน ดังนี้

การแบ่งตามความแตกต่างด้านเขตการปกครองประเทศมี 2 กลุ่ม คือ กุยบ้านสังแก กุยบ้านจอมพระ และกวยบ้านลำโรง ซึ่งอยู่ในประเทศไทย และกวยบ้านโพนผึ้ง ซึ่งอยู่ใน สปป. ลาว ชาวกวย-กวย 3 หมู่บ้านที่อยู่ในประเทศไทยและชาวกวยบ้านโพนผึ้งใน สปป. ลาว ขาดการไปมาหาสู่กันมาเป็นเวลานาน ชาวกวย-กวยในประเทศไทยเรียนภาษาไทยและใช้ภาษาไทยเป็นภาษาราชการ ส่วนภาษากลางในการติดต่อสื่อสารกับคนกลุ่มอื่น กุยบ้านสังแกจะใช้ภาษาไทย และเขมร กุยบ้านจอมพระอาจใช้ทั้งไทย ลาว และเขมร กวยบ้านลำโรงจะใช้ภาษาลาวเป็นส่วนใหญ่ ส่วนกวยใน สปป. ลาว เรียนภาษาลาวและใช้ภาษาลาวเป็นภาษากลาง

ถ้าแบ่งตามความแตกต่างทางภาษาที่แวดล้อมและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่ใกล้ชิด แต่ละภาษาจะมีความแตกต่างกัน คือ กุยบ้านสังแกเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในกลุ่มกวยด้วยกันและใกล้ชิดกับเขมร กุยบ้านจอมพระเป็นหมู่บ้านที่เดิมอยู่ในกลุ่มกวยด้วยกันและใกล้ชิดกับเขมร แต่ต่อมาได้พัฒนาขึ้นเป็นชุมชนเมืองทำให้มีการสัมผัสภาษากับทั้งภาษาไทย ลาว(ไทยถิ่นอีสาน) เขมร และจีน กวยบ้านลำโรงเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ชิดกับลาว(ไทยถิ่นอีสาน)ในประเทศไทย กวยบ้านโพนผึ้งเป็นหมู่บ้านที่ใกล้ชิดกับลาวและกวยที่อยู่ใกล้เคียงใน สปป.ลาว

การศึกษาระบบเสียงของภาษากวย-กวยทั้ง 4 หมู่บ้าน เป็นการศึกษาตามทฤษฎีสัทวิทยาของนักภาษาศาสตร์โครงสร้าง คือ ศึกษาจากผู้บอกภาษาเพียงคนเดียว และใช้วัจนลีลาเพียงวัจนลีลาเดียว ดังนั้นการเลือกผู้บอกภาษา ที่จะมาเป็นตัวแทนของคนทั้งหมู่บ้าน จึงต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยเลือกผู้บอกภาษาที่เป็นคนหมู่บ้านนั้นโดยกำเนิด และพูดภาษากวยหรือกวยเป็นภาษาแม่ อยู่ในหมู่บ้านเป็นประจำและใช้ภาษากวย-กวยในชีวิตประจำวัน อายุประมาณ 50 ปีขึ้นไป มีสุขภาพกายและจิตใจ สมบูรณ์ อวัยวะในการพูดและการฟังปกติดี มีเวลาเพียงพอและเต็มใจที่จะเป็นผู้บอกภาษา

วัจนลีลาที่ใช้ในการศึกษาระบบเสียงของแต่ละหมู่บ้าน ใช้การถามเป็นคำเดี่ยว ผู้วิจัยจะพูดคำเดี่ยวเป็นภาษาไทยหรือลาว ทีละคำ ให้ผู้บอกภาษาบอกความหมายเป็นภาษากวยหรือกวยซ้ำๆ และชัดเจน ในกรณีบางคำ ผู้บอกภาษาไม่เข้าใจ หรือเป็นคำที่มีความหมายกำกวม ผู้วิจัยจะใช้รูปภาพ อุปกรณ์ หรือการแสดงท่าทางประกอบ ผู้วิจัยจะบันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์ด้วย

ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากภาษากวยโบราณมาสู่ระบบเสียงภาษากวย-กวยทั้ง 4 ถิ่น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ภาษากวยบ้านสังแก

5.1.1 สภาพทั่วไปของบ้านสังแก

บ้านสังแก ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลแดล อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ มีเส้นทางเข้าถึงหมู่บ้านได้ 2 ทาง คือ ทางที่ 1 เริ่มต้นจากตัวเมืองสุรินทร์ มายังอำเภอจอมพระซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ไปทางทิศเหนือตามทางหลวงหมายเลข 214 ระยะทาง 25 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 2334 อีกประมาณ 20 กิโลเมตร ทางที่ 2 เริ่มต้นจากอำเภอศรีขรภูมิตามเส้นทางหมายเลข 2334 เช่นเดียวกัน ผ่านบ้านแดลก่อนที่จะเข้าสู่บ้านสังแก ระยะทางประมาณ 16 กิโลเมตร บ้านสังแกมีพื้นที่ตั้งหมู่บ้านเป็นที่ดอน รอบหมู่บ้านเป็นนาข้าว

บ้านสังแกมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	บ้านแดล ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่พูดภาษากวย
ทิศตะวันออก	บ้านหนองคู ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่พูดกวย
ทิศตะวันตก	บ้านตาถูก ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่พูดภาษาเขมรสุนทร
ทิศใต้	บ้านเขวา ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่พูดภาษาเขมรสุนทร

บ้านสังแกเป็นหมู่บ้านตั้งใหม่ มีอายุประมาณ 70-80 ปี โดยชาวภูยกบ้านแตกกลุ่มหนึ่ง ได้มาหักร้างถางพงบุกเบิกที่ทำกิน ต่อมาได้อพยพมาปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้กับที่ดินทำกินดังกล่าว บ้านสังแกอยู่ห่างจากบ้านแตก ประมาณ 3 กิโลเมตร หมู่บ้านทั้งสองยังคงมีความเกี่ยวพันเป็นญาติพี่น้อง และไปมาหาสู่กันอยู่ในปัจจุบัน

ชื่อหมู่บ้านมาจากชื่อต้นไม้ "สังแกหรือสะแก" (*Combretum Quadrangulare* Kurz . ในวงศ์ *Combretaceae*) ซึ่งเป็นไม้ล้มลุก นิยมใช้ทำฟืน เมล็ดใช้ทำยาได้ ชอบขึ้นตามที่ขึ้นใกล้แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่นตามริมหนอง บึง หรือลำห้วย ที่ตั้งหมู่บ้านอยู่ใกล้กับหนองน้ำซึ่งมีต้นสังแกเกิดอยู่เป็นจำนวนมากเป็นจุดเด่น ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้ดังกล่าว ปัจจุบัน มีครัวเรือนจำนวน 65 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 385 คน ประชากรที่อายุต่ำกว่า 20 ปี มีโอกาสเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุประมาณ 20 - 30 ปี เรียนจบชั้นประถมปีที่ 6 อายุประมาณ 30 - 60 ปี ขึ้นไป จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนผู้สูงอายุ บางคนอาจได้เรียนหนังสือ แต่บางคนไม่มีโอกาสได้เข้าโรงเรียน ในหมู่บ้านมีโรงเรียนประถมศึกษาประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง เปิดสอนตั้งแต่นั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6

อาชีพหลักของชาวบ้านคือการทำนาปีละ 1 ครั้งโดยอาศัยน้ำฝน คนวัยหนุ่มสาวและผู้ชายที่ยังสามารถทำงานได้ ส่วนใหญ่จะไปรับจ้างใช้แรงงานในเมืองใหญ่ ผู้หญิงที่มีครอบครัวแล้ว ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไหมและทอผ้าเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริม เมื่อว่างเว้นจากการทำนา

5.1.2 การใช้ภาษาของคนภูยกบ้านสังแก

ภาษาดั้งเดิมที่ใช้ในหมู่บ้านคือภาษากวย-กวย *กลุ่มกวย* ชาวบ้านจะเรียกตนเองว่า กวย และเรียกภาษาที่พูดว่าภาษากวย แต่คนภายนอกจะเรียกชาวบ้านสังแกว่า ส่วย และเรียกภาษาที่พูดว่าภาษาส่วย เนื่องจากหมู่บ้านใกล้เคียงส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านกวย และหมู่บ้านกวยเหล่านี้ล้วนมีความผูกพันเป็นญาติพี่น้อง ผู้คนยังไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ ประกอบกับบ้านสังแกมีคนต่างถิ่นมาอยู่ในหมู่บ้านเพียงจำนวนน้อย ดังนั้นชาวบ้านจึงยังคงพูดภาษากวยทั้งภายในครอบครัวและกับบุคคลอื่นที่เป็นชาวภูยกด้วยกัน ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในโรงเรียนและใช้ในการติดต่อกับหน่วยงานราชการหรือเมื่อไปทำงานต่างถิ่น นอกจากนี้ ชาวบ้านยังมีโอกาสได้อ่านและฟังภาษาไทยจากสื่อมวลชน ดังนั้นภาษาไทยจึงถือว่าเป็นภาษาที่สองที่ทุกคนใช้สื่อสารกับบุคคลภายนอก ผู้ใหญ่บางคนอาจสามารถพูดภาษาเขมรได้ และใช้ภาษาเขมรติดต่อกับผู้ที่พูดภาษาเขมร ส่วนภาษาลาวนั้นมีผู้พูดได้เพียงจำนวนน้อย เมื่อติดต่อกับผู้ที่พูดภาษาลาวหรือผู้พูดภาษาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษากวย ชาวภูยกบ้านสังแกจะใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลาง

5.1.3 ระบบเสียงภาษาอุยกูร์บ้านสังแก

ระบบเสียงภาษาอุยกูร์บ้านสังแกปัจจุบัน เป็นระบบเสียงที่ศึกษาจากผู้บอกภาษา คือ นางนวล เจือจันทร์ อายุ 62 ปี เป็นชาวบ้านสังแกโดยกำเนิด บิดามารดาเป็นคนบ้านสังแก

5.1.3.1 พยางค์

5.1.3.1.1 พยางค์หลัก

โครงสร้างพยางค์หลักของภาษาอุยกูร์บ้านสังแก ประกอบด้วย พยัญชนะต้นเดี่ยว หรือควบกล้ำ ตามด้วยสระสั้น สระยาวหรือสระประสมซึ่งมีลักษณะน้ำเสียงเป็นเสียงโฆษะปกติ หรือโฆษะต่ำทุ้ม ในพยางค์ที่มีสระยาวหรือสระประสมอาจมีพยัญชนะท้ายหรือไม่มีก็ได้ แต่ถ้าเป็นพยางค์สระสั้นจะต้องมีพยัญชนะท้ายเสมอ ถ้าพิจารณาโครงสร้างพยางค์ตามความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะท้ายกับระดับเสียง จะแบ่งพยางค์ได้เป็น 3 ประเภท

ประเภทที่ 1 พยางค์เป็น หมายถึงพยางค์สระยาวที่ไม่มีพยัญชนะท้าย และพยางค์สระสั้น สระยาวหรือสระประสม ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงก้องกังวาน (N) ซึ่งได้แก่ -m -n -ŋ -l -r -w -j

ประเภทที่ 2 พยางค์ตาย หมายถึงพยางค์สระสั้น สระยาวหรือสระประสมที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก (S) ซึ่งได้แก่ -p -t -c -k -ʔ

ประเภทที่ 3 พยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงเสียดแทรก¹ หมายถึงพยางค์สระสั้น สระยาวหรือสระประสม ที่มีเสียงเสียดแทรก -h เป็นพยัญชนะท้าย

5.1.3.1.2 พยางค์รอง

พยางค์รองในภาษาอุยกูร์บ้านสังแกมีโครงสร้าง 3 แบบ คือ พยางค์เปิด Cə- พยางค์ปิด พยัญชนะท้ายนาสิก CəN- และพยางค์ที่เป็นเสียงนาสิกก่อนพยางค์ N- ได้แก่ m- n- ŋ- ŋ- สระในพยางค์รองส่วนใหญ่จะเป็น ə ส่วน u และ i จะปรากฏเฉพาะในคำยืม

¹ เนื่องจากชื่อ พยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงเสียดแทรก เป็นชื่อที่ยาวเกินไป ยากต่อการพิมพ์และการอ้างอิง และยังไม่มียกวิชาการท่านใดกำหนดชื่อเฉพาะของพยางค์ดังกล่าวไว้ ในงานวิจัยนี้ จะใช้ชื่อ พยางค์เสียดแทรก เพื่อให้เกิดความกะทัดรัด

5.1.3.2 ระดับเสียง

ปัจจุบัน ระดับเสียงในภาษากวย-กวยไม่มีนัยสำคัญทางภาษาศาสตร์ โดยทั่วไปในพยางค์ที่สระเป็นสระโหมะปกติ จะมีระดับเสียงประจำพยางค์ที่เด่นชัด กล่าวคือ ถ้าเกิดในพยางค์เป็น จะมีระดับเสียงกลาง-ตก (Mid-Falling = MF) เช่น [khal^{MF}] “ขัน” [səla:^{HF}] “ใบไม้” แต่ถ้าเกิดในพยางค์เสียดแทรกหรือพยางค์ตาย จะมีระดับเสียงสูง-ระดับ (High-Level = HL) เช่น [pa:h^{HL}] “ผ้า” [pe:t^{HL}] “มีด” [toh^{HL}] “นม”

ส่วนในพยางค์ที่สระเป็นสระโหมะต่ำหุ้ม ความเด่นชัดของระดับเสียงจะมีความสัมพันธ์กับสระโหมะต่ำหุ้มในพยางค์นั้น กล่าวคือ ถ้าสระมีคุณสมบัติต่ำหุ้มมาก ระดับเสียงจะมีความเด่นชัดน้อย แต่ถ้าสระมีคุณสมบัติต่ำหุมน้อย ระดับเสียงจะมีความชัดเจนมาก โดยจะใช้ระดับเสียงต่ำ-ตก (Low-Falling = LF) ในพยางค์เป็น เช่น [ka:^{LF}] “ไก” [bu:n^{LF}] “ได้” และใช้ระดับเสียงต่ำ-ขึ้น (Low-Rising = LR) ในพยางค์เสียดแทรกและในพยางค์ตาย เช่น [pa:h^{LR}] “กระเพาะ” [pu:t^{LR}] “ใหญ่” [mɛt^{LR}] “ศิของสัตว์” ดูสรุปในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 สัมพันธ์ระหว่างระดับเสียง สระ และโครงสร้างพยางค์ ในภาษากวยบ้านสังแก

ระดับเสียง	ประเภทของสระ	ประเภทของพยางค์
กลาง-ตก	โหมะปกติ	เป็น
สูง-ระดับ	โหมะปกติ	เสียดแทรกและตาย
ต่ำ-ขึ้น-ตก	โหมะต่ำหุ้ม	เป็น
ต่ำ-ขึ้น	โหมะต่ำหุ้ม	เสียดแทรกและตาย

5.1.3.3 พยัญชนะ

พยัญชนะในภาษากวยบ้านสังแก มี 22 หน่วยเสียง ทุกเสียงจะปรากฏเป็นพยัญชนะต้นเดี่ยวได้ บางเสียงเกิดร่วมกันเป็นพยัญชนะต้นควบกล้ำ มีเพียง 14 เสียงที่เกิดเป็นพยัญชนะท้ายเดี่ยว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.3.3.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว

พยัญชนะกัก

อโฆชะลิลลิต p t c k ?

อโฆชะธนิต ph th ch kh

โฆชะ b d j

พยัญชนะก้องกังวานโฆชะ

นาสิก m n ɲ ŋ

ข้างลิ้น l

รัว r

กึ่งสระ w j

พยัญชนะเสียดแทรกอโฆชะ s h

พยัญชนะกักอโฆชะธนิต ph th ch kh เป็นเสียงที่เกิดขึ้นใหม่ซึ่งจะพบในคำยืมเป็นส่วนใหญ่ เสียง p t c k m n ɲ ŋ w r l j ปรากฏทั้งหน้าสระโฆชะปกติและสระโฆชะต่ำท่อม เสียง b d และ j ปรากฏหน้าสระโฆชะต่ำท่อมเสมอ ส่วนเสียง ? s h ปรากฏหน้าสระโฆชะปกติ ขณะที่เสียง h ซึ่งโดยทั่วไปปรากฏหน้าสระโฆชะปกติ แต่พบ 1 คำที่ปรากฏกับสระ u: โฆชะต่ำท่อม คือ phəhu:r 'เหงื่อ'

5.1.3.3.2 พยัญชนะต้นควบกล้ำ

พยัญชนะต้นควบกล้ำ เกิดจากเสียงกัก p- ph- t- b- k- kh- k- ในตำแหน่งพยัญชนะต้นที่หนึ่ง กล้ากับ -r- หรือ -l- ในตำแหน่งพยัญชนะที่สอง ได้แก่ pr- pl- phr- phl- tr- br- bl- kr- kl- khr- และ khl-

5.1.3.3.3 พยัญชนะท้าย

พยัญชนะท้ายมี 14 เสียง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

พยัญชนะกัก -p -t -c -k -ʔ

พยัญชนะก้องกังวาน -m -n -ɲ -ŋ -w -l -r -j

พยัญชนะเสียดแทรก -h

5.1.3.4 สระ

5.1.3.4.1 สระโฆชะปกติ

สระโฆชะปกติ ประกอบด้วยสระสั้น 11 หน่วยเสียง สระยาว 11 หน่วยเสียง ไม่ปรากฏสระประสมโฆชะปกติในภาษากวยบ้านสังแก สระโฆชะปกติมีดังนี้

สระสั้น			สระยาว		
i	u	u	i:	u:	u:
e	ɤ	o	e:	ɤ:	o:
ɛ	ʌ	ɔ	ɛ:	ʌ:	ɔ:
a	ɒ		a:	ɒ:	

5.1.3.4.2 สระโฆชะต่ำทุ้ม

มีสระสั้น 11 หน่วยเสียง สระยาว 10 หน่วยเสียง และสระประสม 2 หน่วยเสียง ดังนี้

สระสั้น			สระยาว		
i	u	u	i:	u:	u:
e	ɤ	o	e:	ɤ:	o:
ɛ	ʌ	ɔ	ɛ:		ɔ:
a	ɒ		a:	ɒ:	
สระประสม					
iə		uə			

5.1.4 ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากภาษากวยโบราณมาเป็นภาษากวยบ้านสังแกปัจจุบัน

5.1.4.1 การเปลี่ยนแปลงในพยางค์รอง

พยางค์รองในภาษากวยโบราณทั้ง 4 แบบ ซึ่งได้แก่ *Cə- *Cər- *CəN- และ *N- มีการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดการรวมเสียงและการสูญเสียง ดังนี้

5.1.4.1.1 พยางค์รองแบบ *Cə-

ในบางคำยังคงรักษาพยางค์รองดั้งเดิมไว้ ขณะที่บางคำรักษาโครงสร้าง *Cə- ดั้งเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะต้น และในบางคำพยางค์รองอาจสูญไปเหลือเพียงพยางค์หลัก เช่น

กบ		สก	
*təno:l	>	təno:l	เสา
*cətɔ:ŋ	>	cətɔ:ŋ	ถั่ว
*kəhe:p	>	kəhe:p	ตะขาบ
*pəhɔ:m	>	phəhɔ:m	หัวใจ
*ʔətaŋ	>	taŋ	ขม

พยางค์รอง *sə ที่อยู่หน้าพยางค์หลักที่มีพยัญชนะต้นเป็น *r- จะเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ *ə ในพยางค์รอง และ *r- ในพยางค์หลักจะสูญไป เสียง *s- ซึ่งเคยเป็นพยัญชนะต้นในพยางค์รอง จะทำหน้าที่พยัญชนะต้นในพยางค์หลักแทน ทำให้คำสองพยางค์กลายเป็นคำพยางค์เดียว เช่น

กบ		สก	
*səw:	>	sɔ:	ข้าวเปลือก
*səraj	>	saj	ไร่
*səɛ:	>	sɛ:	นา

5.1.4.1.2 พยางค์รองแบบ *Cər-

บางคำรักษา *Cə- ดั้งเดิมไว้ ส่วน *-r สูญไป ขณะที่บางคำ *Cə- สูญไปเหลือเพียง *-r แล้วเติม ə เข้าไป เช่น

กบ		สก	
*pərdɔh	>	bərdɔh	ข้าวตอก
*pəmiət	>	rəmiət	เบียดเสียด

5.1.4.1.3 พยางค์รองแบบ *CəN-

ในภาษากวยบ้านสังแก พบเพียง 7 คำเท่านั้นที่ยังคงรักษาโครงสร้างพยางค์เดิมไว้ นอกนั้นบางคำจะกร่อนเสียงเหลือเพียง Cə- หรือ N- ในบางคำพยางค์รองสูญไปเหลือเพียงพยางค์หลัก คำที่ยังคงรักษาโครงสร้าง *CəN- เดิมไว้ได้แก่

กบ		สก	
*cəŋha:j	>	cəŋha:j	ไกล
*kəŋce:	>	kəŋce:	เหา
*rəmbɔ:ŋ	>	rəmbɔ:ŋ	รั้ว
*səmlaŋ	>	səmlaŋ	แห
*səmla:p		səmla:p	ต้นกล้า

*səŋʔa:p > səŋʔa:p หาว

*pəŋʔe:ʔ > pəŋʔe:ʔ ฟิง

คำในภาษากวยโบราณที่มีการเปลี่ยนแปลงในภาษากุยบ้านสังแก เช่น

*təntw:l > ɲtɔ:l ดั้น

*cəŋŋa:m > ɲŋiəm ร้องไห้

*kəmcaj > caj หมุน

5.1.4.1.4 พยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์

พยางค์รองประเภทพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ *m *n *ŋ *ŋ̃ ยังคงเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น

กบ		สก	
*m̥plu:ʔ	>	m̥plo:ʔ	ชายหนุ่ม
*ŋta:k	>	ŋta:ʔ	ลั้น
*ŋkeh	>	ŋkeh	ลั้น
*ŋcil	>	ŋcɔl	เข็ม

พยางค์รองในภาษากุยบ้านสังแกปัจจุบัน มีที่มาจากพยางค์รองในภาษากวยโบราณที่แตกต่างกัน กล่าวคือ พยางค์รองแบบ Cə- อาจมาจาก *Cə- *Cəɾ- หรือ *CəN- พยางค์รองแบบพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ N- อาจมาจาก *CəN- หรือ *N- นอกจากนี้คำพยางค์เดี่ยวบางคำ อาจเป็นคำพยางค์เดี่ยวมาแต่โบราณและปัจจุบันก็ยังคงเป็นคำพยางค์เดี่ยว หรือมาจากการสูญไปของพยางค์รองทั้ง 4 แบบ ดังกล่าวข้างต้น

5.1.4.2 การเปลี่ยนแปลงในพยางค์หลัก

5.1.4.2.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว

พยัญชนะต้นในภาษากวยโบราณบางเสียงยังคงเดิม แต่บางเสียงมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

ก. พยัญชนะต้นในภาษากวยโบราณ ที่ยังคงเดิมและเกิดหน้าสระที่มีลักษณะน้ำเสียงแบบเดิม ได้แก่ เสียงกักโฆชะ *b- *d- *j- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะต่ำทุ้ม เสียงกักโฆชะ *p- *t- *c- *k- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะปกติและสระโฆชะต่ำทุ้ม เสียงกักที่เด่นเสียง *ʔ- และเสียงเสียดแทรกโฆชะ *s- *h- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะปกติ เช่น

กบ		สก	
*bu:n	>	bu:n	ได้
*duŋ	>	duŋ	บ้าน
*paŋ	>	paŋ	สาม
*puŋ	>	puŋ	ห้อง
*taŋ	>	taŋ	ตำ
*ti:	>	ti:	สูง
*caʔ	>	caʔ	ร่างกาย
*cu:t	>	cu:t	เข็ด
*kaŋ	>	kaŋ	ตัด
*kaŋ	>	kaŋ	ต้นไม้
*ʔu:h	>	ʔu:h	ไฟ
*se:m	>	se:m	พี่

ข. พยัญชนะต้นก้องกัวานโฆชะ *m- *n- *ŋ- *w- *l- *r- *j- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะต่ำๆ ยังคงเป็น m- n- ŋ- w- l- r- j- ตามด้วยสระโฆชะต่ำๆ ยกเว้น ถ้าอยู่หน้าสระ *ɛ: และ *u: บางคำจะยังคงเป็นสระโฆชะต่ำๆ ขณะที่บางคำเปลี่ยนเป็นสระโฆชะปกติ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่สามารถหากฎเกณฑ์ได้ เช่น

กบ		สก	
*maŋ	>	maŋ	ตา
*ŋaʔ	>	ŋaʔ	เปรี้ยว
*ŋa:m	>	ŋŋiəm	หวาน
*ʔəli:k	>	ʔəli:ʔ	นม
*ʔəreŋ	>	ʔəreŋ	ราก
*ləŋŋe:ŋ	>	ləŋŋe:ŋ	ผักต้ว
*wəŋk	>	wi:ʔ	งาน
*pəjaŋ	>	pəjaŋ	อยาก
*mu:t	>	mu:t	เข้า

ดูสรุปการเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวดังกล่าวในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวจากภาษากวยโบราณมาเป็นพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาภูบ้านสังแก

กบ	สก
*b *d *j + V	b d j + V
*p *t *c *k + V	p t c k + V
*p *t *c *k *? + V	p t c k ? + V
*m *n *ŋ *w *l *j + V	m n ŋ w l j + V
*m *n *ŋ *w *l *j + V	m n ŋ w l j + V
*r + V	r + V
*r + V	r + V
*sə.r + V	s + V
*s + V	s + V
*h + V	h + V

5.1.4.2.2. พยัญชนะต้นควบกล้ำ

ก. พยัญชนะต้นควบกล้ำเสียงที่สอง *-r- และ *-l- ในภาษากวยโบราณ ยังคงเป็น -r- และ -l- เช่น

กบ	สก	
*m̥pluːʔ	>	m̥ploːʔ หนุ่ม
*blaːj	>	bliəj ขาวเผือก
*prɯː	>	praː ไร่
*bruː	>	bruː ภูเขา
*kraːj	>	kraːj ถูก
*triək	>	triəʔ ควาย

ยกเว้น *kl- ถ้าพยัญชนะท้ายเป็น *-ŋ เสียง *k- จะสูญไป เหลือเพียง l- เช่น

กบ	สก	
*kleːŋ	>	leːŋ ขี้มูก
*klap	>	lap ต้นเค็ง

ข. พยัญชนะควบกล้ำ *cr- เปลี่ยนเป็น tr- เช่น

กบ	สก	
*creːh	>	treːh สนิม
*kəŋcreːŋ	>	ŋtreːŋ ตะแกรง

ดูสรุปการเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะต้นควบกล้ำ ในตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 การเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะต้นควบกล้ำจากภาษากวยโบราณมาเป็นพยัญชนะต้นควบกล้ำในภาษากุยบ้านสังแก

กบ	สก
*pl-	pl-
*pr-	pr-
*br-	br-
*bl-	bl-
*tr-	tr-
*cr-	
*kl-	kl-
พยัญชนะท้าย *ŋ	
*kl-	l
*kr-	kr-

5.1.4.2.3 พยัญชนะท้าย

ภาษากุยบ้านสังแกยังคงรักษาพยัญชนะท้ายในภาษากวยโบราณไว้ได้เกือบครบทุกเสียง พยัญชนะท้ายโบราณที่เกิดการเปลี่ยนแปลง มีเพียงเล็กน้อย ดังนี้

ก. พยัญชนะท้าย *-k เปลี่ยนเป็น -ʔ

กบ	สก	
*sok	>	soʔ มม
*da:k	>	diəʔ น้ำ

ข. พยัญชนะท้าย *-ŋ เปลี่ยนเป็น -ŋ เมื่ออยู่หลังสระหน้า แต่ยังคงเป็น -ŋ

ในที่อื่นๆ

กบ	สก	
*ke:ŋ	>	ke:ŋ คอก
*tu:ŋ	>	to:ŋ มะพร้าว

ค. พยัญชนะท้าย *-r ยังคงเป็น -r เช่น

กบ	สก	
*kəta:r	>	kəta:r กระดาน
*par	>	par บิน

ยกเว้น *ba:r > biəʔ สอง ซึ่งพยัญชนะท้ายสูญไปกลายเป็นพยางค์เปิด
ดูสรุปการเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะท้ายในตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะท้ายจากภาษากวยโบราณ มาเป็นเป็นพยัญชนะท้ายภาษากุยบ้านสังแก

กบ	สก
*-p *-t *-c	-p -t -c
*-m *-n *-l *-w *-j	-m -n -l -w -j
*-ŋ	-ŋ
*-ŋ	-ŋ
*-k	-k
*-ʔ	-ʔ
*-r	-r
*-h	-h

5.1.4.2.4 สระ

การเปลี่ยนแปลงเสียงสระจากภาษากวยโบราณมาสู่ภาษากุยบ้านสังแก มีลักษณะดังนี้

ก. สระโฆษะปกติ

สระสั้น

สระหน้า *i ยังคงเป็น i ยกเว้น เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้าย *-c จะเปลี่ยนเป็น e *e และ *ɛ ยังคงเป็น e และ ɛ ส่วน *æ เปลี่ยนเป็น ɛ

สระกลาง *w ยังคงเป็น w ยกเว้น เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะ *-ʔ จะเปลี่ยนเป็น ɣ ส่วน *ɣ *ʌ *a ยังคงเป็น ɣ ʌ a

สระหลัง *u ยังคงเป็น u ยกเว้น เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้าย *-ʔ *-h *-ŋ *-j จะเปลี่ยนเป็น o ส่วน *o เปลี่ยนเป็น ɔ ในขณะที่ *ɔ และ *ɒ ยังคงเป็น ɔ และ ɒ

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการแยกเสียง คือ *i แยกเสียงเป็น i และ e *w แยกเสียงเป็น *w และ ɣ *u แยกเสียงเป็น u และ o ในขณะเดียวกันก็เกิดการรวมเสียง คือ *i กับ *e รวมเสียงเป็น e *ɛ รวมเสียงกับ *æ เป็น ɛ *w รวมเสียงกับ *ɣ เป็น ɣ *u รวมเสียงกับ *o เป็น o *o รวมเสียงกับ *ɔ เป็น ɔ เสียง *æ สูญไปในระบบสระภาษากุยบ้านสังแก

ดูสรุปการเปลี่ยนแปลงของสระสั้นโฆษะปกติ ในตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 การเปลี่ยนแปลงของสระสั้นโมฆะปกติจากภาษากวยโบราณเป็นสระในภาษา กุยบ้านสังแก

สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
กบ	สก	กบ	สก	กบ	สก
*i	i	*u	u	*u	u
หน้า *-c		หน้า *-ʔ		*-ʔ *-h *-ŋ *-j	
*e	e	*ɣ	ɣ	*o	o
*ɛ	ɛ	*ʌ	ʌ	*ɔ	ɔ
*æ		*a	a	*ɒ	ɒ

สระยาวและสระประสม

สระหน้าเดี่ยว *i: *e: *ɛ: : ยังคงเป็น i: e: ɛ: ในภาษา กุยบ้านสังแก ขณะที่สระประสม *iə *ei และ *eə เปลี่ยนเป็นสระเดี่ยว i: e: และ ɛ: ส่วน *æ: เปลี่ยนเป็น ɛ:

สระกลางเดี่ยว *u: *ɣ: *ʌ: *a: ยังคงเป็น u: ɣ: ʌ: a: ขณะที่สระประสม *uə และ *ɣu เปลี่ยนเป็นสระเดี่ยว u: และ ɣ: ส่วน *ʌɣ เปลี่ยนเป็น ʌ:

สระหลังเดี่ยว *u: *ɔ: *ɒ: ยังคงเป็น u: ɔ: ɒ: สระประสม *uə *ou และ *ɔo เปลี่ยนเป็นสระเดี่ยว u: o: และ ɔ: ส่วน *o: ยังคงเป็น o: ยกเว้นเมื่ออยู่หน้า *-p จะเปลี่ยนเป็น ɔ:

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ สระประสมและสระเดี่ยวเกิดการรวมเสียง คือ *iə กับ *i: รวมเสียงเป็น i: *ei กับ *e: รวมเสียงเป็น e: *eə กับ *ɛ: และ *æ: รวมเสียงเป็น ɛ: *uə กับ *u: รวมเสียงเป็น u: *ɣu กับ *ɣ: รวมเสียงเป็น ɣ: *ʌɣ กับ *ʌ: รวมเสียงเป็น ʌ: *uə กับ *u: รวมเสียงเป็น u: *ou กับ *o: รวมเสียงเป็น o: และ *ɔo กับ *o: และ *ɔ: รวมเสียงเป็น ɔ: *æ: กับ *ɛ: รวมเสียงเป็น ɛ: และเกิดการแยกเสียงคือ *o: แยกเสียงเป็น o: และ ɔ:

สระภาษากวยโบราณที่สูญไปในภาษา กุยบ้านสังแก ได้แก่ *æ: *ei *eə *uə *ɣu *ou และ *ɔo

ดูสรุปการเปลี่ยนแปลงของสระยาวและสระประสมโมฆะปกติ ในตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 การเปลี่ยนแปลงของสระยาวและสระประสมโฆชะปกติจากภาษากวยโบราณเป็นสระในภาษากุยบ้านสังแก

สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
กบ	สก	กบ	สก	กบ	สก
*iə	i:	*uo	u:	*uo	u:
*i:		*u:		*u:	
*ei	e:	*yuu	y:	*ou	o:
*e:		*y:		*o:	
*εe	ε:	*Λy	Λ:	หน้*-p	o:
*ε:		*Λ:		*wo	
*æ:		*a:		*w:	
					d:

ข. สระโฆชะต่ำหุ้ม

สระสั้น

สระหน้า *i ยังคงเป็น i ยกเว้นเมื่ออยู่ระหว่างพยัญชนะต้นกักทั้งโฆชะและอโฆชะและพยัญชนะท้ายที่เป็นเสียงปุ่มเหงือก *-n *-l จะเปลี่ยนเป็น ʌ ขณะที่ *e เมื่ออยู่หน้า *-? จะยังคงเป็น e แต่ถ้าอยู่หน้าพยัญชนะท้าย *-h จะเปลี่ยนเป็น ε ส่วน *ε ยังคงเป็น ε ยกเว้นเมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้ายที่เป็นเสียงปุ่มเหงือก *-n *-l จะเปลี่ยนเป็น ʌ

สระกลาง *uu *y และ *a ยังคงเป็น uu y และ a แต่ในกรณี *a ในบางคำอาจเปลี่ยนเป็นสระยาว a: การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นในคำบางคำ ไม่สามารถหาเงื่อนไขได้

สระหลัง *u ยังคงเป็น u *o เปลี่ยนเป็น ɔ ขณะที่ *ɔ จะเปลี่ยนเป็น ɒ ยกเว้น เมื่ออยู่ระหว่างพยัญชนะต้นกักอโฆชะและพยัญชนะท้าย *-? *-h จะเปลี่ยนเป็น ɒ: ส่วน ɔ ซึ่งปรากฏในระบบสระภาษากุยบ้านสังแกเป็นหน่วยเสียงที่เกิดใหม่ พบเฉพาะในคำยืม

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการแยกเสียง คือ *i แยกเสียงเป็น i กับ ʌ *e แยกเสียงเป็น e กับ ε *ε แยกเสียงเป็น ε กับ ʌ *a แยกเสียงเป็น a กับ a: *ɔ แยกเสียงเป็น ɒ กับ ɒ: ในขณะที่เดียวกันก็เกิดการรวมเสียง *ε กับ *e รวมเสียงเป็น ε *i กับ *ε รวมเสียง ʌ หน่วยเสียงเกิดใหม่ในภาษากุยบ้านสังแก คือ ʌ ซึ่งมาจาก *i และ ɒ ซึ่งมาจาก *ɔ ส่วน ɔ ปรากฏเฉพาะในคำยืม ดูสรุปในตารางที่ 5.7

ตารางที่ 5.7 การเปลี่ยนแปลงสระสั้นโฆษะต่ำท่อมจากภาษากวยโบราณเป็นภาษากูยบ้านสังแก

สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
กบ	สก	กบ	สก	กบ	สก
*i หน้า *-n *-l	i	*u *ɥ	u ɥ	*u *o *ɔ	u o ɔ
*e หน้า *-h	e		ʌ		ɔ̃ ɔ̃ː
*ɛ หน้า *-n *-l	ɛ	*a	a aː		

สระยาวและสระประสม

สระโฆษะต่ำท่อมที่อยู่หลังพยัญชนะกักโฆษะและกักอโฆษะในภาษากวยโบราณ จะยังคงเป็นสระโฆษะต่ำท่อมในภาษากูยบ้านสังแก แต่ถ้าอยู่หลังพยัญชนะก้องกังวานโฆษะ สระบางเสียงในบางคำอาจยังคงเป็นสระโฆษะต่ำท่อม แต่บางคำอาจเปลี่ยนเป็นสระโฆษะปกติ ดังนี้

สระประสม *iə และ ie จะรวมเสียงกับสระหน้าเดี่ยว *iː เป็น iː *eː ยังคงเป็น eː ส่วน *ɛː จะยังคงเป็น ɛː แต่ถ้าอยู่หลังพยัญชนะตันก้องกังวาน อาจยังคงเป็น ɛː หรือเปลี่ยนเป็น eː

สระกลางเดี่ยว *uː *ɥː ยังคงเป็น uː และ ɥː เช่นเดิม *aː และ *uaː รวมเสียงเป็น iə ส่วน *uoː จะเปลี่ยนเป็น iː

สระหลังเดี่ยว *uː ยังคงเป็น uː ยกเว้นเมื่ออยู่หลังพยัญชนะตันก้องกังวานบางคำอาจเปลี่ยนเสียงเป็น oː *oː ยังคงเป็น oː *ɔː เปลี่ยนเป็นสระประสม uə ขณะที่ *uə และ *uɔ เปลี่ยนเป็นสระเดี่ยว uː และ ɔː ตามลำดับ นอกจากนี้ยังเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสระเสียงสั้น *ɔ เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้าย *-ŋ *-h เป็นสระเสียงยาว ɔː

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการรวมเสียง แยกเสียง และสูญเสียง คือ *iə *ie และ *iː รวมเสียงเป็น iː *aː กับ *uaː รวมเสียง เป็น iə *uə กับ *uː รวมเสียงเป็น uː และ *uː กับ *oː รวมเสียงเป็น oː นอกจากนั้นยังเกิดการแยกเสียงเมื่อสระโฆษะต่ำท่อมอยู่หลังพยัญชนะตันก้องกังวาน คือ *ɔ̃ แยกเสียงเป็น ɔ̃ และ ɔ̃ː *ɛː แยกเสียงเป็น ɛː และ eː *uː แยกเสียงเป็น uː และ oː

เสียงสระในภาษากวยโบราณที่สูญไปในภาษากูยบ้านสังแก คือ *ie *uaː *uə และ *uɔ
 รูปการเปลี่ยนแปลงสระยาวและสระประสมโฆษะต่ำท่อม ในตารางที่ 5.8

ตารางที่ 5.8 การเปลี่ยนแปลงสระยาวและสระประสมโฆษะต่ำหุ้ม จากภาษากวยโบราณเป็นภาษากุยบ้านสังแก

สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
กบ	สก	กบ	สก	กบ	สก
กักโฆษะและอโฆษะ		กักโฆษะและอโฆษะ		กักโฆษะและอโฆษะ	
*iə	iə	*uə		*uə	uə
*ie	i	*u:	u:	*u:	u:
*i:	i:	*y:	y:	*o:	o:
*e:	e:	*a	a:	*o:	o:
*ɛ:	ɛ:	*a:		*ɔ:	ɔ:
		*ua		*uə	uə
				*ɔ:	ɔ:
ก้องกังวานโฆษะ		ก้องกังวานโฆษะ		ก้องกังวานโฆษะ	
*iə	iə	*uə		*uə	uə
*ie	i	*u:	u:	*u:	u:
*i:	i:	*y:	y:	*o:	o:
*e:	e:	*a	a:	*o:	o:
*ɛ:	ɛ:	*a:		*ɔ:	ɔ:
		*ua		*uə	uə
				*ɔ:	ɔ:
				*ɔ:	ɔ:

5.2 ภาษากุยบ้านจอมพระ

5.2.1 สภาพทั่วไป

บ้านจอมพระ ตั้งอยู่ที่ ตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดระยะทาง 25 กิโลเมตรไปทางทิศเหนือตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 214

บ้านจอมพระมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านต่างๆดังนี้

ทิศเหนือ	บ้านกระทุ่ม หมู่บ้านที่พูดภาษากุย
ทิศตะวันออก	บ้านหนองซอน หมู่บ้านที่พูดภาษากุย
ทิศตะวันตก	บ้านโนนกลาง หมู่บ้านที่พูดภาษากุย
ทิศใต้	บ้านบึง หมู่บ้านที่พูดภาษาเขมร

ปัจจุบัน เนื่องจากเป็นบ้านขนาดใหญ่เป็นที่ตั้งตลาดและเป็นย่านการค้าและธุรกิจ ทางราชการจึงแบ่งบ้านซึ่งเดิมเคยรวมกลุ่มเป็นบ้านจอมพระออกเป็น 4 หมู่ คือ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4 หมู่ที่

5 และ หมู่ที่ 13 หมู่บ้านที่เลือกศึกษาในงานวิจัยนี้คือหมู่ที่ 1 ซึ่งเป็นบ้านเก่าดั้งเดิม ประชาชนยังคงพูดภาษาญายในชีวิตประจำวัน ประชากรมีหลากหลายอาชีพ อาทิเช่น ค้าขาย ทำนา รับจ้างทั่วไป รับราชการ และธุรกิจบริการอื่นๆ ผู้ที่มีอาชีพค้าขาย รับราชการ และธุรกิจบริการอื่นๆ ซึ่งบางส่วนเป็นชาวญายแต่ส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนหรือผู้ที่อพยพมาจากถิ่นอื่น จะมีฐานะดี ส่วนผู้ที่มีอาชีพทำนาและรับจ้างทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวญายจะมีฐานะปานกลางหรือยากจน ชาวบ้านจอมพระส่วนใหญ่มีการศึกษาดี เด็กมีโอกาสเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือสายอาชีพ บางส่วนเรียนในระดับปริญญา ส่วนผู้ใหญ่ส่วนมากมีโอกาสได้เรียนการศึกษามาฉบับดับ

5.2.2 การใช้ภาษาของคนญายบ้านจอมพระ

เนื่องจากบ้านจอมพระเป็นที่ตั้งของตลาดและเป็นย่านธุรกิจการค้า การคมนาคมสะดวก ประชากรจึงมีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากชาวญายซึ่งเป็นคนพื้นเพดั้งเดิมแล้ว ยังมีคนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยที่พูดภาษาพื้นเมืองกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ ลาว เขมร และไทย

ภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสารคือภาษาไทย คนญายที่อยู่ในย่านการค้าจะใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในครอบครัวด้วย ดังนั้นเด็กรุ่นใหม่ในย่านการค้าจึงไม่สามารถพูดภาษาญายได้ นอกจากจะสามารถพูดภาษาไทยได้แล้ว คนญายในย่านการค้ายังสามารถพูดภาษาลาวและเขมรได้เป็นอย่างดี ส่วนผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านนอกย่านการค้า ยังมีการใช้ภาษาญายบ้างในครอบครัวที่เป็นชาวนาหรือครอบครัวที่ยากจน ส่วนครอบครัวข้าราชการหรือผู้ที่มีฐานะดี อาจใช้ภาษาญายปนกับภาษาไทย หรือบางครั้งครอบครัวอาจใช้เฉพาะภาษาไทยเท่านั้น

5.2.3 ระบบเสียงภาษาญายบ้านจอมพระ

ระบบเสียงภาษาญายบ้านจอมพระปัจจุบัน เป็นระบบเสียงที่ศึกษาจากผู้บอกภาษา คือ นายดอน จินดาศรี อายุ 68 ปี เป็นชาวบ้านจอมพระโดยกำเนิด บิดามารดาและภรรยาเป็นคนบ้านจอมพระ เช่นเดียวกัน

5.2.3.1 พยางค์

5.2.3.1.1 พยางค์หลัก

โครงสร้างพยางค์หลักของภาษาญายบ้านจอมพระ ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 (ดูรายละเอียดหน้า 72) ถ้าพิจารณาโครงสร้างพยางค์ตามความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะท้ายกับระดับเสียง จะแบ่งพยางค์ได้เป็น 3 ประเภท เช่นเดียวกับภาษาญายบ้านสังแก (ดูรายละเอียดหน้า 136)

5.2.3.1.2 พยางค์รอง

พยางค์รองในภาษาอุยกูร์บ้านจอมพระมี 2 ประเภท คือ พยางค์เปิด Co- พยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายนาสิก CəN- และพยางค์ที่เป็นเสียงนาสิกก่อนพยางค์ ได้แก่ m- n- ŋ- สระในพยางค์รองส่วนใหญ่จะเป็น ə ส่วน u และ i จะปรากฏเฉพาะในคำยืมในคำยืม

5.2.3.2 ระดับเสียง

ระดับเสียง จำแนกตามลักษณะโครงสร้างพยางค์ร่วมกับลักษณะน้ำเสียง ได้ 4 แบบ และเกิดในพยางค์สระโฆชะต่ำทุ้มและสระโฆชะปกติ เช่นเดียวกับระดับเสียงในภาษาอุยกูร์บ้านสังแก (ดูรายละเอียดในข้อ 5.1.3.2)

5.2.3.3 พยัญชนะ

พยัญชนะในภาษาอุยกูร์บ้านจอมพระ มี 21 หน่วยเสียง ทุกเสียงจะปรากฏเป็นพยัญชนะต้นเดี่ยวได้ บางเสียงเกิดร่วมกันเป็นพยัญชนะต้นควบกล้ำ มีเพียง 14 เสียงที่เกิดเป็นพยัญชนะท้ายเดี่ยว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.3.3.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว

พยัญชนะกัก

อโฆชะ สติล p t c k ʔ

อโฆชะ ธนิต ph th ch kh

โฆชะ b d

พยัญชนะก้องกังวานโฆชะ

นาสิก m n ŋ ŋ

ข้างลิ้น l

รัว r

กึ่งสระ w j

พยัญชนะเสียดแทรก อโฆชะ s h

5.2.3.3.2 พยัญชนะต้นควบกล้ำและพยัญชนะท้าย

พยัญชนะต้นควบกล้ำและพยัญชนะท้าย มีเสียงเช่นเดียวกับภาษาอุยกูร์บ้านสังแก (รายละเอียดในข้อ 5.1.3.3.2 และ 5.1.3.3.3)

5.2.3.4 สระ

ระบบสระทั้งโฆชะปกติและโฆชะต่ำทุ้มภาษากวยบ้านจอมพระเหมือนกับระบบสระภาษากวยบ้านสังแก (รายละเอียดข้อในข้อ 5.1.3.4)

5.2.4 ปรัชการณการเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากภาษากวยโบราณมาเป็นภาษากวยบ้านจอมพระปัจจุบัน

5.2.4.1 การเปลี่ยนแปลงในพยางค์รอง

พยางค์รองในภาษากวยโบราณทั้ง 4 แบบ ซึ่งได้แก่ *Cə- *Cər- *CəN- และ *N- มีการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดการรวมเสียงและการสูญเสียง ในภาษากวยบ้านจอมพระเช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงในบ้านสังแก ยกเว้น พยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์โบราณ *ŋ- ที่ยังคงอยู่ในภาษากวยบ้านสังแก แต่เปลี่ยนเป็น *ŋ- ในภาษากวยบ้านจอมพระ เช่น

กบ		จพ	
*nta:k	>	nta:ʔ	ลั้น
*ŋcɪl	>	ncɛl	เข้ม

5.2.4.2 การเปลี่ยนแปลงพยางค์หลัก

5.2.4.2.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว

พยัญชนะต้นในภาษากวยโบราณบางเสียงยังคงเดิม แต่บางเสียงมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

ก. พยัญชนะต้นในภาษากวยโบราณที่ยังคงเดิมและเกิดหน้าสระที่มีลักษณะน้ำเสียงแบบเดิมในภาษากวยบ้านจอมพระ ได้แก่ เสียงกักโฆชะ *b- *d- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะต่ำทุ้ม เสียงกักโฆชะ *p- *t- *c- *k- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะปกติและต่ำทุ้ม เสียงกักที่เส้นเสียง *ʔ- และเสียงเสียดแทรกโฆชะ *s- *h- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะปกติ (ดูตัวอย่างจากภาษากวยบ้านสังแก ข้อ 5.1.4.2.1)

ข. พยัญชนะก้องกัวานโฆชะ *m- *n- *ŋ- *ŋ- *w- *l- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะต่ำทุ้ม ยังคงเป็น m- n- ŋ- ŋ- w- l- สระที่ตามมาอาจเป็นสระโฆชะต่ำทุ้ม หรือสระโฆชะปกติ

กบ		จพ	
*mat	>	mat	ตา
*ŋwʔ	>	ŋwʔ	เปรี้ยว
*ŋa:m	>	ŋŋiəm	หวาน

*ʔəli:k	>	ʔəli:ʔ	หมู
*ʔəreḥ	>	ʔəreḥ	ราก
*ləŋŋe:ŋ	>	ləŋe:ŋ	ผักต้ว
*wiək	>	wi:ʔ	งาน
*pəjəh	>	pəjəh	ขยาก
*mu:t	>	mu:t	เข้า
*kəmu:c	>	kəmo:c	ผี

ค. เสียงเพดานแข็ง กักโฆชะ *j และเสียงเปิดโฆชะ *j ซึ่งเกิดร่วมกับสระโฆชะต่ำทู่ จะรวมเสียงเป็น j และยังคงเกิดหน้าสระโฆชะต่ำทู่ ส่วนเสียงเปิดโฆชะ *j ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะปกติ จะยังคงเป็น j หน้าสระโฆชะปกติ

กบ		จพ	
*jɛ:ŋ	>	jɛ:ŋ	ทอง
*pəjəh	>	pəjəh	ขยาก
*kəja:k	>	kəja:ʔ	ผ้า

ตารางที่ 5.9 การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นจากภาษากวยโบราณ มาเป็นพยัญชนะต้นในภาษากูยบ้านจอมพระ

กบ	สก
*b *d +v	b d +v
*p *t *c *k +v	p t c k +v
*p *t *c *k *ʔ +v	p t c k ʔ +v
*m *n *ŋ *w *l +v	m n ŋ w l +v
*m *n *ŋ *w *l +v	m n ŋ w l +v
*j +v	j +v
*j +v	j +v
*r +v	r +v
*r +v	r +v
*sə r +v	s +v
*s +v	s +v
*h +v	h +v

5.2.4.2.2. พยัญชนะต้นควบกล้ำ

พยัญชนะต้นควบกล้ำเสียงที่สอง *-r- และ *-l- ในภาษากวยโบราณ ยังคง

เป็น -r- และ -l-	เช่น	กบ		จพ	
		*bla:j	>	bliəj	'ชาวเผือก'
		*prɿ:	>	pra:	'ใช้'
		*bru:	>	bru:	'ภูเขา'
		*ntre	>	ntre:	'สาก'
		*kle:ŋ	>	kle:ŋ	'ขี้มูก'

5.2.4.2.3 พยัญชนะท้าย

พยัญชนะท้ายโบราณที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ในภาษากูยบ้านจอมพระ มีดังนี้

ก. พยัญชนะท้าย *-k เปลี่ยนเป็น -ʔ

	กบ		จพ	
	*sok	>	sɔʔ	ผสม
	*nta:k	>	nta:ʔ	ลิ้น

ข. พยัญชนะท้าย *-r ยังคงเป็น -r ยกเว้น ในคำว่า "สอง" ซึ่งเป็นพยางค์สระยาวที่พยัญชนะท้ายสูญไปกลายเป็นพยางค์เปิด เช่น

	กบ		จพ	
	*kəta:r	>	kəta:r	กระดาน
	*par	>	par	บีน
	*ba:r	>	biə	สอง

ดูสรุปการเปลี่ยนแปลงพยัญชนะท้าย ในตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะท้ายจากภาษากวยโบราณมาเป็นพยัญชนะท้ายภาษากูยบ้านจอมพระ

กบ	จพ
*-p *-t *-c	p -t -c
*-m *-n *-ŋ *-ŋ	-m -n -ŋ -ŋ
*-l *-w *-j	l -w -j
*-k	
*-ʔ	-ʔ
*-r	-r
	ϕ
*-h	-h

5.2.4.2.4 สระ

การเปลี่ยนแปลงเสียงสระจากภาษากวยโบราณมาเป็นสระในภาษากวยบ้านจอมพระ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการเปลี่ยนแปลงมาเป็นสระในภาษากวยบ้านสังแก (ดูรายละเอียดจากการเปลี่ยนแปลงสระในภาษากวยบ้านสังแก ข้อ 5.1.4.2.4) มีความแตกต่างบ้าง ดังนี้

สระโฆชะปกติ *o เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้ายนาสิก ในภาษากวยโบราณ จะยังคงเป็น o ในภาษากวยบ้านจอมพระ แต่เปลี่ยนเป็น ɔ ในภาษากวยบ้านสังแก *o: เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้าย *-p ในภาษากวยโบราณ จะยังคงเป็น o: ในภาษากวยบ้านจอมพระ แต่เปลี่ยนเป็น ɔ: ในภาษากวยบ้านสังแก เช่น

กบ	จพ	สก	
*ʔom	ʔom	ʔɔm	ผัดข้าว
*ʔo:p	ʔo:p	ʔɔ:p	กอด

สระโฆชะต่ำทุ้ม *ɔ เมื่ออยู่ระหว่างพยัญชนะต้นก้องโฆชะกับพยัญชนะท้าย *-ʔ *-h ในภาษากวยบ้านสังแกจะเปลี่ยนเป็น ɔ: ขณะที่ ภาษากวยบ้านจอมพระ เปลี่ยนเป็น ɔ แต่ถ้าอยู่ระหว่างพยัญชนะต้นก้องกั๊วโฆชะกับพยัญชนะท้าย *-ʔ *-h ในภาษากวยบ้านสังแกจะเปลี่ยนเป็น ɔ หรือ ɔ: ขณะที่ภาษากวยบ้านจอมพระเปลี่ยนเป็น ɔ เช่น

กบ	จพ	สก	
*prɔ:h	prɔ:h	prɔ:h	หว่าน
*pɔʔ	pɔʔ	pɔʔ	เปรี้ยว
*cɔlɔk	lɔʔ	lɔ:ʔ	ย้อม

5.3 ภาษากวยบ้านสำโรง

5.3.1 สภาพทั่วไปของบ้านสำโรง

บ้านสำโรง ตั้งอยู่ที่ ตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดระยะทาง 38 กิโลเมตรไปทางทิศเหนือตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 214 แล้วเลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 2333 อีกประมาณ 1 กิโลเมตร พื้นที่ตั้งหมู่บ้านเป็นที่ดอน รอบหมู่บ้านเป็นนาข้าว มีหนองน้ำธรรมชาติอยู่ทิศตะวันออก และมีสระน้ำขนาดใหญ่อยู่ทิศตะวันตก บ้านสำโรงมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านต่างๆดังนี้

ทิศเหนือ บ้านสนธิ หมู่บ้านที่พูดภาษาลาว(ไทยอีสาน)

ทิศตะวันออก บ้านหนองสนธิและบ้านสำโรงน้อย หมู่บ้านที่พูดภาษาลาว(ไทยอีสาน)

ทิศตะวันตก บ้านบัว หมู่บ้านที่พูดภาษาลาว(ไทยอีสาน)
ทิศใต้ บ้านขาม หมู่บ้านที่พูดภาษากูย

คนกววยบ้านลำโรงอพยพมาจากบ้านฝือและบ้านเตื่อ ตำบลฝือใหญ่ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ (เดิมขึ้นกับ อำเภออุทุมพรพิสัย) จังหวัดศรีสะเกษ มาหักร้างดวงพง บุกเบิกที่ทำกิน และปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้ลำห้วยซึ่งอุดมสมบูรณ์ จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุ การอพยพมาจากสาเหตุ 2 ประการ ประการแรก เพื่อหลบหนีการถูกเกณฑ์ให้ไปทำงานในกรุงเทพฯ ทั้งนี้เพราะในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวกววย-กูย ที่ไม่สามารถหาของป่าเพื่อส่งส่วยได้ จะต้องถูกเกณฑ์เป็น "ส่วยคน" เพื่อไปทำงานทดแทน ชาวกววยบ้านฝือและบ้านเตื่อบางคนไม่สามารถหาของป่าเพื่อส่งส่วยดังกล่าวได้และไม่ต้องการถูกเกณฑ์ไปใช้แรงงานในเมืองหลวง จึงได้อพยพหลบหนี มาสร้างบ้านเรือนในที่ห่างไกลซึ่งคาดว่าเจ้าหน้าที่บ้านเมืองจะไม่สามารถตามจับได้ และถือว่าเป็นยุคแรกของการก่อตั้งหมู่บ้าน ประการที่สอง บ้านฝือและบ้านเตื่อเกิดความแห้งแล้งอดอยาก ผู้คนที่มีญาติพี่น้องอยู่ที่บ้านลำโรง จึงได้อพยพตามมาสวมทับ จับจองที่ทำมาหากินและปลูกสร้างบ้านเรือน จนกระทั่งเป็นหมู่บ้านใหญ่ขึ้นตามลำดับ ต่อมา เกิดโรคระบาด ชาวบ้านจึงอพยพจากที่ตั้งเดิมซึ่งอยู่ใกล้ห้วย มาอยู่ที่ตั้งปัจจุบัน

ชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ "ต้นลำโรง" (*Sterculia foetida* Linn. ในวงศ์ Sterculiaceae) ซึ่งเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ที่ตั้งหมู่บ้านเดิมมีต้นลำโรงขนาดใหญ่เป็นจุดเด่น ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้ดังกล่าว

ปัจจุบัน เนื่องจากเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ ทางราชการจึงแบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 10 บ้านลำโรงหมู่ที่ 3 เป็นบ้านเก่าแก่ดั้งเดิม ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่าบ้านใหญ่ มี 155 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 775 คน หมู่ที่ 10 เป็นบ้านใหม่ที่ชาวบ้านบางส่วนจากบ้านใหญ่ ย้ายออกมาตั้งบ้านเรือนให้อยู่ใกล้กับไร่นาซึ่งเป็นที่ทำกินของตนเอง ชาวบ้านจะเรียกหมู่ที่ 10 นี้ว่าบ้านน้อย หมู่ที่ 10 นี้มี 121 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 605 คน (ข้อมูลจาก โรงเรียนบ้านลำโรง สํารวจเมื่อ ตุลาคม 2545)

ประชากรที่อายุต่ำกว่า 20 ปี มีโอกาสในเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุ ประมาณ 20 - 30 ปี เรียนจบชั้นประถมปีที่ 6 อายุประมาณ 30 - 60 ปี ขึ้นไป จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนผู้สูงอายุ บางคนอาจได้เรียนหนังสือ แต่บางคนไม่มีโอกาสได้เข้าโรงเรียน ในหมู่บ้านมีโรงเรียนประถมศึกษาประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง และโรงเรียนมัธยมประจำตำบล 1 แห่ง เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 อาชีพหลักคือการทำนาปีละ 1 ครั้งโดยอาศัยน้ำฝน เนื่องจากมีสระน้ำขนาดใหญ่ที่มีน้ำเพียงพอ ชาวบ้านจึงสามารถปลูกพืชไร่และพืชผักสวนครัวได้เกือบตลอดปี คน

วัยหนุ่มสาวและผู้ชายที่ยังสามารถทำงานได้ ส่วนใหญ่จะไปรับจ้างใช้แรงงานในเมืองใหญ่ ผู้หญิงที่มีครอบครัวแล้ว ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไหมและทอผ้าเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

5.3.2 การใช้ภาษาของคนกวयบ้านสำโรง

ภาษาดั้งเดิมที่ใช้ในหมู่บ้านคือภาษากวय-กวย *กลุ่มกวย* ชาวบ้านจะเรียกตนเองว่า “กวย” และเรียกภาษาที่พูดว่า “ภาษากวย” แต่คนภายนอกจะเรียกชาวบ้านสำโรงว่า “ส่วย” และเรียกภาษาที่พูดว่า “ภาษาส่วย” คนกวยจะใช้ภาษากวยในการสื่อสารภายในกลุ่มคนกวยด้วยกัน เนื่องจากหมู่บ้านรอบข้าง ได้แก่ บ้านสนธิ บ้านหนองสนธิ บ้านสำโรงน้อย และบ้านบัว เป็นหมู่บ้านที่พูดภาษาลาวหรือไทยถิ่นอีสาน มีบ้านขามเพียงบ้านเดียวที่พูดภาษากวย-กวย *กลุ่มกวย* คนบ้านสำโรงจะติดต่อสื่อสารกับคนในหมู่บ้านเหล่านี้เป็นประจำ ดังนั้นภาษาลาวหรือไทยถิ่นอีสานจึงเป็นภาษาที่สองที่ทุกคนสามารถพูดได้ ส่วนภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในโรงเรียนและใช้ในการติดต่อกับหน่วยงานราชการหรือเมื่อไปทำงานต่างถิ่น นอกจากนี้ ชาวบ้านยังมีโอกาสได้อ่านและฟังภาษาไทยจากสื่อมวลชน ทุกคนจึงสามารถพูดภาษาไทยได้ เนื่องจากคนกวยมีทัศนคติว่า ภาษาของตนเป็นภาษาด้อยศักดิ์ศรี ดังนั้นเด็กรุ่นใหม่จึงนิยมพูดภาษาลาวหรือไทยถิ่นอีสานมากกว่าที่จะพูดกวย

5.3.3 ระบบเสียงภาษากวยบ้านสำโรงปัจจุบัน

ระบบเสียงภาษากวยบ้านสำโรง(หมู่ที่3)ปัจจุบัน เป็นระบบเสียงที่ศึกษาจากผู้บอกภาษา คือ นางพา พวงจันทร์ อายุ 74 ปี เป็นชาวบ้านสำโรงโดยกำเนิด บิดา มารดา และ สามี เป็นคนบ้านสำโรง โดยกำเนิดเช่นเดียวกัน

5.3.3.1 พยางค์

5.3.3.1.1 พยางค์หลัก

แต่ถ้าพิจารณาโครงสร้างพยางค์ ตามความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะท้ายกับระดับเสียง จะแบ่งพยางค์ได้เป็น 3 ประเภท เช่นเดียวกับโครงสร้างพยางค์ในภาษากวยบ้านสังแก (ดูรายละเอียดในข้อ 5.1.3.1.1) คือ พยางค์เป็น พยางค์ตาย และ พยางค์เสียดแทรก

5.3.3.1.2 พยางค์รอง

พยางค์รองในภาษากวยบ้านสำโรงมี 3 ประเภท คือ พยางค์เปิด Cə- พยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายนาสิก CəN- และพยางค์ที่เป็นเสียงนาสิกก่อนพยางค์ N- ได้แก่ m- n- ŋ- สระในพยางค์รองส่วนใหญ่จะเป็น ə ส่วนสระ u และ i ปรากฏเฉพาะในคำยืม

5.3.3.2 ระดับเสียง

ระดับเสียง จำแนกตามการเกิดในพยางค์แบบต่างๆ ร่วมกับสระโหมะตะต่ำทุ่มและสระโหมะปะกิติได้ 4 แบบ ดังสรุปในตารางที่ 5.11 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5.11 สัมพันธ์ระหว่างระดับเสียง สระ และโครงสร้างพยางค์ ในภาษากวยบ้านสำโรง

ระดับเสียง	ประเภทของสระ	ประเภทของพยางค์
สูง-ขึ้น-ตก	โหมะปะกิติ	เป็น
สูง-ระดับ	โหมะปะกิติ	เสียดแทรกและตาย
ต่ำ-ขึ้น-ตก	โหมะต่ำทุ่ม	เป็น
ต่ำ-ขึ้น	โหมะต่ำทุ่ม	เสียดแทรกและตาย

5.3.3.3 พยัญชนะ

พยัญชนะในภาษากวยบ้านสำโรง มี 20 หน่วยเสียง ทุกเสียงปรากฏเป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว บางเสียงเกิดร่วมกันเป็นพยัญชนะต้นควบกล้ำ มีเพียง 11 เสียงที่เกิดเป็นพยัญชนะท้ายเดี่ยว และมีเสียงรวมกันเป็นพยัญชนะท้ายควบกล้ำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.3.3.3.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว

พยัญชนะกัก

อโหมะ สิถิล p t c k ?

อโหมะธนิต ph th ch kh

โหมะ b d

พยัญชนะก้องกังวานโหมะ

นาสิก m n ɲ ŋ

ข้างลิ้น l

กึ่งสระ w j

พยัญชนะเสียดแทรก

s h

เสียง ph th ch kh เกิดหน้าสระโหมะปะกิติ ส่วนใหญ่เป็นคำยืมจากภาษาอื่น เสียง p t c k m n ɲ ŋ w l เกิดหน้าสระโหมะปะกิติและโหมะต่ำทุ่ม เสียง b d และ j เกิดหน้าสระโหมะต่ำทุ่มเสมอ ส่วนเสียง ? s เกิดหน้าสระโหมะ

ปกติ ในขณะที่เสียง h ซึ่งโดยทั่วไปเกิดหน้าสระโหมะปะปกติ แต่พบ 2 คำที่เกิดกับสระ ๒: ซึ่งเป็นสระโหมะตำทุ่ม

5.3.3.3.2 พยัญชนะต้นควบกล้ำ

พยัญชนะต้นควบกล้ำ เกิดจากเสียงกัก p- ph- b- t- k- kh- k- ในตำแหน่งพยัญชนะแรก กล้ำกับ -r- -l- -w- ในตำแหน่งพยัญชนะที่สอง ได้แก่ pl- phl- bl- tr- kl- khl- kw-

เสียง r จะปรากฏเฉพาะในตำแหน่งที่สองของพยัญชนะต้นควบกล้ำ ตามหลัง t- ในทางสัทวิทยาถือว่าเป็นเสียงย่อยของหน่วยเสียง l

5.3.3.3.3 พยัญชนะท้ายเดี่ยว

พยัญชนะท้ายเดี่ยวนีมี 11 เสียง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

พยัญชนะกัก	-p -t -k -ʔ
พยัญชนะก้องกังวาน	-m -n -ŋ -w -l -j
พยัญชนะเสียดแทรก	-h

5.3.3.3.4 พยัญชนะท้ายควบกล้ำ

พยัญชนะท้ายควบกล้ำ คือ -jʔ เป็นเสียงที่มาจากเสียง *-c ในภาษากวยโบราณ

5.3.3.4 สระ

สระแบ่งตามลักษณะน้ำเสียงได้ 2 ประเภทคือ สระโหมะปะปกติ และสระโหมะตำทุ่ม สระโหมะปะปกติ ประกอบด้วยสระเดี่ยวสั้น 12 หน่วยเสียง สระเดี่ยวยาว 12 หน่วยเสียง และสระประสม 3 หน่วยเสียง ดังนี้

สระสั้น			สระยาว		
i	u	u	i:	u:	u:
e	ɤ	o	e:	ɤ:	o:
ɛ	ʌ	ɔ	ɛ:	ʌ:	ɔ:
æ	a	ɒ	æ:	a:	ɒ:
สระประสม					
		iə	uə	uə	

สระโหมะตำทุ่ม ประกอบด้วย สระเดี่ยวสั้น 9 หน่วยเสียง สระเดี่ยวยาว 9 หน่วยเสียง และสระประสม 3 หน่วยเสียง ดังนี้

	สระสั้น			สระยาว		
i	ui	u	i:	ui:	u:	
e	ɤ	o	e:	ɤ:	o:	
ɛ	a	ɔ	ɛ:	a:	ɔ:	
	สระประสม					
	ie	ue	uo			

5.3.4 ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากภาษากวยโบราณมาเป็นภาษากวยบ้านสำโรงปัจจุบัน

5.3.4.1 การเปลี่ยนแปลงในพยางค์รอง

พยางค์รองในภาษากวยโบราณ มีการเปลี่ยนแปลงในภาษากวยสำโรง ดังนี้

5.3.4.1.1 พยางค์รองแบบ *Cə-

พยางค์รอง *Cə- บางคำยังคงรักษาลักษณะดั้งเดิมไว้ ในขณะที่บางคำยังคงรักษาโครงสร้างเดิมไว้ แต่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่มีเงื่อนไข และไม่มีการยกเว้นที่แน่นอน ส่วนพยัญชนะต้น *r- จะเปลี่ยนเป็น l- เสมอ เช่น

กบ		สร	
*təno:l	>	təno:l	เสา
*cətɔ:ŋ	>	cətɔ:ŋ	ถั่ว
*kəhe:p	>	kəhe:p	ตะขบ
*ʔəcd:	>	ʔəcd:	หมา
*pəhɔ:m	>	phəhɔ:m	หัวใจ
*rəhe:k	>	ləhe:ʔ	ฉีก
*rənaḥ	>	lənaḥ	คราด

พยางค์รอง *sə ที่อยู่นำพยางค์หลักที่มีพยัญชนะต้นเป็น *r- จะเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็น s- เช่นเดียวกับภาษากวยบ้านสังแก และบ้านจอมพระ ดูตัวอย่างในข้อ 5.1.4.1.1

5.3.4.1.2 พยางค์รองแบบ *Cər-

พยางค์รอง *Cər- ไม่ปรากฏในภาษากวยบ้านสำโรงปัจจุบัน เพราะได้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 2 ลักษณะ คือ บางคำรักษารูปพยางค์ *Cə- ดั้งเดิมไว้ ในขณะที่บางคำพยางค์ *Cə- สูญไปเหลือเพียง *r- ซึ่งเปลี่ยนเป็น l ตามด้วย ə เช่น

กบ		สร	
*pərdɔ̌h	>	pərdɔ̌h	ข้าวตอก
*pəmjət	>	ləmjət	เบียดเสียด

5.3.4.1.3 พยางค์รองแบบ *CəN-

พยางค์รอง *CəN- บางคำยังคงเก็บลักษณะดั้งเดิมไว้ ส่วนบางคำมีการเปลี่ยนแปลงแบบไม่มีเงื่อนไขและไม่มีกฎที่แน่นอน ดังนี้

ก. รักษาพยางค์ *Cə- ไว้ แต่เสียงพยัญชนะท้ายนาสิกสูญไป เช่น

กบ		สร	
*kəmcəj	>	kəcəj	หมูน

ข. รักษาพยัญชนะท้ายนาสิกไว้ ส่วนพยางค์หน้า *Cə- สูญไป ทั้งนี้โดย *m- *n- *ŋ- ยังคงเดิม แต่ *ŋ- เปลี่ยนเป็น n- เช่น

กบ		สร	
*təmpol	>	mpo:l	ชายคา
*təntw:l	>	ntw:l	ดิน

ค. พยางค์รอง *CəN- สูญไป คงไว้เพียงพยางค์หลัก เช่น

กบ		สร	
*cəŋŋa:m	>	ŋa:m	ร้องไห้

5.3.4.1.4 พยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ *N-

พยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ *m *n *ŋ ยังคงเดิม ยกเว้น *ŋ ซึ่งเปลี่ยนเป็น n ในคำทุกคำ เช่น

กบ		สร	
*ŋplu:ʔ	>	mplo:ʔ	ชายหนุ่ม
*ŋta:k	>	nta:ʔ	ล้น
*ŋcɨl	>	ncɨl	เข็ม
*ŋkeh	>	ŋkeh	ล้น

5.3.4.2 การเปลี่ยนแปลงในพยางค์หลัก

5.3.4.2.1 พยัญชนะต้นเดียว

พยัญชนะต้นในภาษากวยโบราณบางเสียงยังคงเดิม แต่บางเสียงมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

ก. พยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษากวโยโบราณที่ยังคงเดิม และเกิดหน้าสระที่มีลักษณะน้ำเสียงแบบเดิม ได้แก่ เสียงกักโฆชะ *b- *d- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะต่ำท่อม เสียงกักอโฆชะ *p- *t- *c- *k- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะปกติและสระโฆชะต่ำท่อม และเสียงกักที่เส้นเสียง *ʔ- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะปกติ เช่น

กบ		สร	
*bu:n	>	bu:n	ได้
*duŋ	>	duŋ	บ้าน
*paj	>	paj	สาม
*puŋ	>	puŋ	ห้อง
*tap	>	tap	ต่ำ
*ti:	>	ti:	สูง
*caʔ	>	caʔ	ร่างกาย
*cu:t	>	cu:t	ขีด
*kat	>	kat	ตัด
*ka:l	>	ka:l	ต้นไม้
*ʔu:h	>	ʔu:h	ไฟ

ข. พยัญชนะเสียดแทรกโฆชะ *s- และ *h- ซึ่งอยู่หน้าสระโฆชะปกติ ยังคงเป็น s- และ h- หน้าสระโฆชะปกติ เช่นเดิม เช่น

กบ		สร	
*se:m	>	se:m	น้อง
*ʔəho:	>	ʔəho:	ดิบ

ค. พยัญชนะก้องกังวานโฆชะ *m- *n- *ŋ- *w- *l- *j- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะต่ำท่อม ยังคงเป็น m- n- ŋ- w- l- j- เช่นเดิม แต่สระที่ตามมาอาจเปลี่ยนเป็นโฆชะปกติ ในขณะที่บางคำยังคงเก็บความเป็นสระโฆชะต่ำท่อมไว้ ส่วนเสียงรัว *r- เปลี่ยนเป็นเสียงข้างลิ้น l- เช่น

กบ		สร	
*ma:t	>	mat	ตา
*naʔ	>	naʔ	คน
*ŋaʔ	>	ŋaʔ	เปรี้ยว
*ŋa:m	>	ŋa:m	หวาน
*ʔəli:k	>	ʔəli:k	หมู

*w̥iək	>	w̥iəʔ	งาน
*ʔəɾɛh	>	ʔələh	ราก

ง. พยัญชนะก้องกั้วานโมฆะ *m- *n- *ɲ- *ŋ- *w- *l- ซึ่งเกิดหน้าสระโมฆะปกติ ยังคงเป็นพยัญชนะก้องกั้วานโมฆะ m- n- ɲ- ŋ- w- l- และยังคงอยู่หน้าสระโมฆะปกติเช่นเดิม เช่น กบ สร

*təmaj	>	təmaj	ไหม
*səna:	>	səna:	หน้าไม้
*kəɲɛ:t	>	kəɲɛ:t	หลับตา
*cəɲɛ:t	>	cəɲɛ:t	เย็น
*səmlap	>	səmlap	แห
*təwɛ:ŋ	>	təwɛ:ŋ	ดำ

จ. เสียงเพดานแข็ง กักโมฆะ *ɟ- และเสียงเปิดโมฆะ *j- ซึ่งเกิดหน้าสระโมฆะต่ำหุ้ม และเสียงเปิดโมฆะ *j- ซึ่งเกิดหน้าสระโมฆะปกติ จะเปลี่ยนเป็น j- และอยู่หน้าสระโมฆะต่ำหุ้มเสมอ เช่น กบ สร

*ɟɛ:ŋ	>	jɛ:ŋ	ทอง
*pəjəh	>	pəjəh	ชยาก
*kəjə:k	>	kəjə:ʔ	ผ้า

ยกเว้น 'จู้' *rəɲjɔ:l > nɔ:l ซึ่ง *j- เปลี่ยนเป็น c- การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการรวมเสียงและแยกเสียงพยัญชนะต้น คือ เสียงข้างลิ้นโมฆะ *l และเสียงรัวโมฆะ *r รวมเป็นเสียงข้างลิ้นโมฆะ l เสียงกักโมฆะ *ɟ และ เสียงกึ่งสระโมฆะ *j รวมเป็นเสียงกึ่งสระโมฆะ j เสียงที่สูญไปคือ *ɟ และ *r ดูสรุปในตารางที่ 5.12

ตารางที่ 5.12 การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะต้นจากภาษากวยโบราณมาเป็นพยัญชนะต้นในภาษากวยบ้านสำโรง

กบ	สก
*b *d +y	b d +y
*p *t *c *k +y	p t c k +y
*p *t *c *k *ʔ +v	p t c k ʔ +v
*m *n *ŋ *w *l +y	m n ŋ w l +y
*m *n *ŋ *w *l +v	m n ŋ w l +v
*j +y	j +y
*j +y	
*j +v	
*l +y	l +y
*r +y	
*l +v	
*r +v	l +v
*l +v	
*r +v	
*sə.r +v	s +v
*s +v	
*h +v	
	h +v

5.3.4.2.2. พยัญชนะต้นควบกล้ำ

ก. พยัญชนะต้นควบกล้ำเสียงที่สอง *-r- ในภาษากวยโบราณ เปลี่ยนเป็น -l- ในกวยบ้านสำโรง ในขณะที่ *-l- ในพยัญชนะควบกล้ำยังคงเป็น -l- เช่น

กบ		สร	
*mplu:ʔ	>	mplo:ʔ	หนุ่ม
*bla:j	>	bla:j	ขาวเผือก
*kle:ŋ	>	kle:ŋ	ขี้มูก
*prɿ:	>	plɿ:	ไช้
*brɿ:	>	blɿ:	ภูเขา
*kra:j	>	klaj	ตุ๊ก

ยกเว้น *tr- ที่ยังคงเป็น tr- เช่น

*triək	>	triəʔ	ควาย
*ntre:	>	ntre:	สาก

มี 1 คำที่เสียง *-r- สูญไป คือ

*tre:l	>	tæ:l	ลูกเห็บ
--------	---	------	---------

ข. พยัญชนะควบกล้ำ *cr- เปลี่ยนเป็น kl- เช่น

กบ		สร	
*cre:h	>	kle:h	สนิม
*kəŋcre:ŋ	>	ŋkle:ŋ	ตะแกรง

ค. พยัญชนะควบกล้ำ kw- ในกวยบ้านสำโรง พัฒนามาจากคำสองพยางค์ในภาษากวยโบราณซึ่งพยางค์รอง *kə นำหน้าพยัญชนะต้น *w ของพยางค์หลัก เสียงสระ *ə สูญไป จึงกลายเป็นคำควบกล้ำ kw- เช่น

*kəwə:l > kwə:l เลี้ยงสัตว์

สรุปการเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ ดังแสดงในตารางที่ 5.13

ตารางที่ 5.13 การเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำจากภาษากวยโบราณมาเป็นพยัญชนะต้นควบกล้ำหรือพยัญชนะต้นเดี่ยว ในภาษากวยบ้านสำโรง

กบ	สร
*pl- *bl-	pl- bl-
*pr- *br-	
*tr-	tr-
*kr-	t-
*kl-	kl-
*cr-	
*kəw-	kw-

5.3.4.2.3 พยัญชนะท้าย

พยัญชนะท้ายในภาษากวยโบราณ ที่ยังคงเดิมในภาษากวยบ้านสำโรง ได้แก่ *-p *-t *-ʔ *-m *-n *-ŋ *-l *-w *-j ส่วนพยัญชนะท้ายโบราณที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาษากวยบ้านสำโรงมีดังนี้

ก. พยัญชนะท้าย *-c ถ้าอยู่หลังสระหน้า จะเปลี่ยนเป็น -ʔ แต่ถ้าอยู่หลังสระอื่น จะเปลี่ยนเป็น -jʔ เช่น

กบ		สร	
*pec	>	peʔ	พูด
*ŋɔ:c	>	ŋɔ:jʔ	ดื่ม

ข. พยัญชนะท้าย *-k เปลี่ยนเป็น -ʔ เช่น

กบ		สร	
*sok	>	soʔ	ผม
*d̥ək	>	d̥əʔ	น้ำ

ค. พยัญชนะท้าย *-ŋ เปลี่ยนเป็น -n เช่น

กบ		สร	
*ŋhu:ŋ	>	ŋhu:n	ดม
*kəsəŋ	>	kəsən	งู

ง. พยัญชนะท้าย *-r เปลี่ยนเป็น -l เช่น

กบ		สร	
*kəta:r	>	kəta:l	กระดาน
*par	>	pal	บิน

ยกเว้น พยางค์สระยาว 2 คำที่พยัญชนะท้าย *-r สูญไปกลายเป็นพยางค์เปิด คือ

กบ		สร	
*ba:r	>	ba:	สอง
*wiər	>	wiə	น้ำลาย

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการรวมเสียงและแยกเสียงพยัญชนะท้าย คือ *-c ที่อยู่หลังสระหน้า รวมเสียงกับ *-k เป็น -ʔ   *-ŋ รวมเสียงกับ *-ŋ เป็น -n
*-c แยกเสียงเป็น -jʔ กับ -ʔ   *-r แยกเสียงเป็น -l หรือเป็นพยางค์เปิด
เสียงพยัญชนะท้ายในภาษากวยโมราณ ที่สูญไปในภาษากวยบ้านสำโรงคือ *-c *-k
*-ŋ และ *-r
ดูสรุปการเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะท้าย ในตารางที่ 5.14

ตารางที่ 5.14 การเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะท้ายจากภาษากวยโบราณมาเป็นพยัญชนะท้ายในภาษากวยบ้านลำโรง

กบ	สร
*-p *-t *-ʔ	p -t -ʔ
*-m *-ŋ *-l *-w *-j	-m -ŋ -l -w -j
*-c	jʔ
*-k	ʔ
*-n	n
*-ŋ	l
*-l	l
*-r	∅

หลังสระ   หน้า

5.3.4.2.4 สระ

การเปลี่ยนแปลงเสียงสระจากภาษากวยโบราณมาสู่ภาษากวยบ้านลำโรง มีลักษณะดังนี้

ก. สระโฆษะปกติ

สระสั้น

สระหน้า *i ยังคงเป็น i ยกเว้น เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้าย *-c จะเปลี่ยนเป็น e ส่วน *e จะเปลี่ยนเป็น ε ในขณะที่ *ε และ *æ ยังคงเป็น ε และ æ เช่นเดิม

สระกลาง *u ยังคงเป็น u ยกเว้น เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะ *-ʔ จะเปลี่ยนเป็น ʏ ส่วน *ʏ *ʌ *a ยังคงเป็น ʏ ʌ a เช่นเดิม

สระหลัง *u ยังคงเป็น u ยกเว้น เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้าย *-ʔ จะเปลี่ยนเป็น o และ หน้า *-j เปลี่ยนเป็น ʏ ส่วน *o เปลี่ยนเป็น ɔ และ *ɔ เปลี่ยนเป็น d ในขณะที่ *d ยังคงเป็น d เช่นเดิม

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการแยกเสียง รวมเสียง และสูญเสียเสียง คือ

*i แยกเสียงเป็น i กับ e *u เป็น u กับ ʏ และ *u เป็น u o กับ ʏ

ขณะเดียวกันก็เกิดการรวมเสียง คือ *e กับ *ε รวมเสียงเป็น ε *ɔ กับ *d รวมเสียงเป็น d *i ที่อยู่หน้า *-c รวมเสียงกับ *e เป็น e *u ที่อยู่หน้า *-ʔ และ *u ที่อยู่หน้า *-j รวมเสียงกับ *ʏ เป็น ʏ *u ที่อยู่หน้า *-ʔ รวมเสียงกับ *o เป็น o

การเปลี่ยนแปลงสระสั้นดังกล่าว ดังสรุปในตารางที่ 5.15 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5.15 การเปลี่ยนแปลงของสระสั้นโมฆะปกติจากภาษากวยโบราณมาเป็นสระสั้นในภาษากวยบ้านสำโรง

สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
กบ	สร	กบ	สร	กบ	สร
*i	i	*u	u	*u	u
*e	e	*ɣ	ɣ	*o	o
*ɛ	ɛ	*ʌ	ʌ	*ɔ	ɔ
*æ	æ	*a	a	*ɒ	ɒ

สระยาวและสระประสม

สระหน้าเดี่ยว *i: *e: *ɛ: *æ: และสระประสม *io ในภาษากวยโบราณ ยังคงเป็น i: e: ɛ: æ: และ io ขณะที่สระประสม *ei และ *eo เปลี่ยนแปลงเป็นสระเดี่ยว กล่าวคือ *ei เปลี่ยนเป็น i: ยกเว้น เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้าย *-k จะเปลี่ยนเป็น e: ส่วน *ee จะเปลี่ยนเป็น ɛ:

สระกลางเดี่ยว *u: *ɣ: *ʌ: *a: และสระประสม *uo ยังคงเป็น u: ɣ: ʌ: a: และ uo ขณะที่สระประสม *ɣu เปลี่ยนเป็น ɣ: และ *ʌɣ เปลี่ยนเป็น ʌ:

สระหลังเดี่ยว *u: *o: *ɒ: และสระประสม *uo ยังคงเป็น u: o: ɒ: และ uo ขณะที่สระประสม *ou เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้าย *-c และ *-ɲ จะเปลี่ยนเป็น u: แต่ถ้าอยู่หน้าพยัญชนะท้ายอื่นๆ จะเปลี่ยนเป็น o: ส่วนสระประสม *ʌɣ กับสระเดี่ยว *ɔ: ที่อยู่หน้าพยัญชนะท้าย *-ŋ และ *ɒ: รวมเสียงเป็นสระเดี่ยว ɒ: สระ *ɔo: กับ *ɔ: รวมเสียงเป็น ɔ:

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการ สูญเสียง แยกเสียงและรวมเสียง คือ

*ei แยกเสียงเป็น i: กับ e: *ou แยกเสียงเป็น u: กับ o:

*ei รวมเสียงกับ *i: เป็น i: ยกเว้น *ei ที่อยู่หน้า *-k รวมเสียงกับ *e: เป็น e:

*ou รวมเสียงกับ *o: เป็น o: ยกเว้น ถ้าที่อยู่หน้า *-c *-ɲ รวมเสียงกับ *u:

เป็น u: *ee กับ *ɛ: รวมเสียงเป็น ɛ: *ɣu กับ *ɣ: รวมเสียงเป็น ɣ:

*ɔo: กับ *ɔ: รวมเสียงเป็น ɔ: ส่วน *ɒ: *ɔ: และ *ʌɣ รวมเสียงเป็น ɒ:

สระที่สูญไปคือสระประสม *ei *ee *ɣu *ʌɣ *ou และ *ɔo:

ตารางที่ 5.17 การเปลี่ยนแปลงสระสั้นโฆษะต่ำทุ่มจากภาษากวยโบราณมาเป็นกวยบ้านสำโรง

สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
กบ	สร	กบ	สร	กบ	สร
*i	i	*u	u	*u	u
*e	e	*ɣ	ɣ	*o	o
	หน้า*-?	*a	a/a		หน้า*-?
*ɛ	ɛ			*ɔ	ɔ

สระยาวและสระประสม

สระหน้าเดี่ยว *i: *e: *ɛ: และสระประสม *iə ถ้าอยู่หลังพยัญชนะต้นกัโฆษะหรือกัโฆษะจะยังคงเป็นสระโฆษะต่ำทุ่ม i: e: ɛ: และ iə ส่วนสระประสม ie จะเปลี่ยนเป็นสระต่ำทุ่ม iə แต่เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกัองกัวงวน สระโฆษะต่ำทุ่มโบราณ อาจยังคงคุณสมบัติโฆษะต่ำทุ่มเดิมหรืออาจเปลี่ยนเป็นสระโฆษะปกติ

สระกลางเดี่ยว *u: *ɣ: *a: ถ้าอยู่หลังพยัญชนะต้นกัโฆษะหรือกัโฆษะจะยังคงเป็นสระโฆษะต่ำทุ่ม u: ɣ: a: สระประสม *ia จะเปลี่ยนเป็นสระเดี่ยว a: แต่ถ้าอยู่หลังพยัญชนะต้นกัองกัวงวน สระโฆษะต่ำทุ่มโบราณ อาจยังคงคุณสมบัติโฆษะต่ำทุ่มเดิมหรืออาจเปลี่ยนเป็นสระโฆษะปกติ สระประสม *uə เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกัโฆษะและกัโฆษะจะเปลี่ยนเป็น i เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกัองกัวงวน จะเปลี่ยนเป็น i: ส่วนสระ uə ในภาษากวยบ้านสำโรงปัจจุบันเป็นคำยืม

สระหลังเดี่ยว *u: *o: *ɔ: และสระประสม *uə เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกัโฆษะหรือกัโฆษะจะยังคงเป็นสระโฆษะต่ำทุ่ม u: o: ɔ: และ uə แต่ถ้าอยู่หลังพยัญชนะต้นกัองกัวงวน สระโฆษะต่ำทุ่ม *u: *o: และ *uə จะยังคงคุณสมบัติสระโฆษะต่ำทุ่มเช่นเดิมหรืออาจเปลี่ยนเป็นสระโฆษะปกติ ส่วน *ɔ: จะเปลี่ยนเป็นสระโฆษะปกติ o:

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้สระยาวโฆษะต่ำทุ่มโบราณ เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกัโฆษะหรือกัโฆษะ จะเกิดการรวมเสียงคือ *iə กับ *ie รวมเสียงเป็น iə *a: กับ *ia รวมเสียงเป็น a:

เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกัองกัวงวน จะเกิดการรวมเสียงคือ *iə กับ *ie รวมเสียงเป็น iə และ iə *a: กับ *ia รวมเสียงเป็น a: และ a: เกิดการแยกเสียงคือสระในภาษากวยโบราณจะแยกเสียงเป็น สระโฆษะต่ำทุ่มและสระโฆษะปกติ ส่วนสระที่สูงไปคือ *ia และ *ie ดูสรุปการเปลี่ยนแปลงของสระยาวและสระประสมโฆษะต่ำทุ่มในตารางที่ 5.18

ตารางที่ 5.18 การเปลี่ยนแปลงของสระยาวและสระประสมโฆษะต่ำทุ้มในภาษากวยโบราณมาเป็นสระในภาษากวยบ้านสำโรง

สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
กบ	สร	กบ	สร	กบ	สร
พยัญชนะต้นกักโฆษะ/อโฆษะ		พยัญชนะต้นกักโฆษะ/อโฆษะ		พยัญชนะต้นกักโฆษะ/อโฆษะ	
*iə	iə	*uə	uə	*uə	uə
*ie	i	*u:	u:	*u:	u:
*i:	i:	*y:	y:	*o:	o:
*e:	e:	*a:	a:	*ɔ:	ɔ:
*ɛ:	ɛ:	*ia	a:	*ɔ:	ɔ:
พยัญชนะต้นก้องกังวาน		พยัญชนะต้นก้องกังวาน		พยัญชนะต้นก้องกังวาน	
*iə	iə	*uə	uə	*uə	uə
*ie	iə	*u:	u:	*u:	u:
*i:	i:	*y:	y:	*u:	u:
*e:	e:	*y:	y:	*o:	o:
*e:	e:	*a:	a:	*o:	o:
*ɛ:	ɛ:	*ia	a:	*ɔ:	ɔ:
*ɛ:	ɛ:				

5.4 ภาษากวยบ้านโพนผึ้ง

5.4.1 สภาพทั่วไป

บ้านโพนผึ้ง ขึ้นกับเมืองสุขุมา แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของบ้านโพนผึ้ง จึงขอเริ่มต้นจากพื้นที่ใหญ่สู่พื้นที่เล็ก คือ สปป.ลาว แขวงจำปาสัก เมืองสุขุมา และบ้านโพนผึ้ง ตามลำดับ ดังนี้

สปป.ลาว แบ่งการปกครองออกเป็น 16 แขวง 1 กำแพงนคร และ 1 เขตปกครองพิเศษ แต่ละแขวงจะแบ่งส่วนการปกครองออกเป็นเมือง แต่ละเมืองจะแบ่งส่วนการปกครองออกเป็นบ้าน ในอดีต แต่ละเมืองจะแบ่งส่วนการปกครองออกเป็น ตาแสง และจากตาแสง จะแบ่งออกเป็น บ้าน แต่ปัจจุบัน ตาแสง ได้ถูกยกเลิกและเปลี่ยนเป็น เขต

แขวงจำปาสักตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศ ห่างจากเวียงจันทน์ตามทางหลวงหมายเลข 13 ประมาณ 665 กิโลเมตร ทิศเหนือติดต่อกับแขวงสาละวัน ทิศตะวันออกแขวงเซกองและอัต

ตะบือ ทิศใต้ประเทศกัมพูชา และทิศตะวันตกติดต่อกับประเทศไทย มีประชากรประมาณ 500,994 คน (1996) พื้นที่ประมาณ 15,410 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 10 เมือง ได้แก่ จำปาสัก โพนทอง ปากเซ มูนละปะโมก ปะทุมพอน โงง ชนะสมบูน บาเจียงเจริญสุข ปากช่อง และสุขุม² เมืองปากเซซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง เป็นที่ตั้งหน่วยราชการ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการคมนาคม ส่วนเมืองจำปาสักเป็นเมืองเก่าตั้งอยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงห่างจากปากเซไปทางทิศใต้ประมาณ 43 กิโลเมตร

เมืองสุขุมมา ตั้งชื่อตามเจ้าเมืองคนแรกที่มีชื่อว่าสุขุมมาลัย เดิมชื่อบ้าน สุพิด เป็นภาษากวยแปลว่า “บ้านใหญ่” (สุ = บ้าน พิด = ใหญ่) พื้นที่เป็นที่ราบสูง ติดกับชายแดนประเทศไทย จะเป็นเนินเขาและภูเขา แม่น้ำสายสำคัญคือลำน้ำโขงซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออก และลำห้วยขมวนทางทิศเหนือ

เมืองสุขุมมา มีอาณาเขตติดต่อกับเมืองและจังหวัด ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	เมืองจำปาสัก
ทิศใต้	เมืองมูนละปะโมก
ทิศตะวันออก	เมืองปะทุมพอน
ทิศตะวันตก	จังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย

เมืองสุขุมมาแบ่งการปกครองออกเป็น 60 บ้าน บ้านที่พูดภาษากวยในปัจจุบันมี 11 บ้าน ได้แก่ บ้านโพนผึ้ง ลำเหลียง กุดตาบูน นามะโงะ ม่วง บก ลาด โพน ทับจาม ตะลู และผักตบ ส่วนบ้านอื่นๆ บางบ้านเคยเป็นบ้านที่พูดภาษากวยแต่ได้เปลี่ยนมาพูดภาษาลาว บางบ้านเป็นบ้านลาวดั้งเดิม

บ้านโพนผึ้ง มีชื่อเป็นภาษากวยว่า สุกุเคียน สุ แปลว่า “บ้าน” คุ แปลว่า “เนิน” เคียน แปลว่า “ผึ้ง” มีประมาณ 60 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 420 คน อยู่ห่างจากตัวตลาดเมืองสุขุมมา ไปทางทิศเหนือประมาณ 3 กิโลเมตร

การเดินทางจากประเทศไทยไปยังเมืองสุขุมมาและบ้านโพนผึ้ง เริ่มต้นที่ด่านช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เข้าสู่แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เมื่อผ่านกระบวนการตรวจคนเข้าเมืองของลาวที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองบ้านวังเต่าซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับด่านช่องเม็กแล้ว สามารถเดินทางไปยังบ้านโพนผึ้งได้ 3 ทางดังนี้

เส้นทางที่ 1 ด้วยทางหลวงหมายเลข 16 เป็นทางลาดยางตลอด จากด่านบ้านวังเต่าเข้าสู่เมืองปากเซ ข้ามแม่น้ำโขงด้วยสะพานลาว-ญี่ปุ่น ระยะทางประมาณ 45 ก.ม. จากปากเซด้วยทาง

² ข้อมูลจาก พิพิธภัณฑสถาน แขวงจำปาสัก ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

หลวงหมายเลข 13 มายังบ้านม่วง แล้วนำรถยนต์ลงบั๊ก(แพขนานยนต์) ข้ามแม่น้ำโขงกลับมายังฝั่งขวาอีกครั้งหนึ่ง มาขึ้นฝั่งที่เมืองจำปาสัก ระยะทางประมาณ 43 ก.ม. แล้วเดินทางต่อไปยังเมืองสุขุมมา สภาพทางจากจำปาสักไปสุขุมมาเป็นทางลูกรัง ระยะทางประมาณ 27 ก.ม. รวมระยะทางจากปากเซถึงสุขุมมา 70 ก.ม. ต่อจากนั้นเดินทางด้วยเท้าหรืออาจว่าจ้างรถจักรยานยนต์ของชาวบ้านในละแวกนั้นเข้าไปยังบ้านโพนผึ้ง ระยะทางประมาณ 3 ก.ม. การเดินทางด้วยเส้นทางที่ 1 นี้เหมาะสำหรับฤดูที่น้ำไม่ท่วม

เส้นทางที่ 2 จากด่านบ้านวังเต่าด้วยทางหลวงหมายเลข 16 เช่นเดียวกับเส้นทางที่ 1 แต่เมื่อถึงหลักกิโลเมตรที่ 12 แล้ว เลี้ยวขวาเข้าสู่เมืองจำปาสักระยะทาง 57 ก.ม. เป็นทางลูกรังอยู่ระหว่างการก่อสร้าง จากจำปาสักต่อไปยังสุขุมมา และบ้านโพนผึ้งด้วยเส้นทางเดียวกับเส้นทางที่ 1 ปัจจุบัน(2545) เส้นทางนี้ยังไม่เปิดให้ใช้ แต่คาดว่าจะเปิดในเร็วๆนี้

เส้นทางที่ 3 จากด่านบ้านวังเต่าไปยังเมืองปากเซด้วยเส้นทางเดียวกับเส้นทางที่ 1 ต่อจากนั้นเดินทางโดยเรือรับจ้างประจำทาง จากปากเซลงตามลำน้ำโขงไปขึ้นที่ท่าบ้านบุงแก้วแล้วว่าจ้างรถสามล้อเครื่องต่อไปยังเมืองสุขุมมา ระยะทางประมาณ 8 ก.ม. แล้วต่อไปยังบ้านโพนผึ้งด้วยวิธีการเดียวกับเส้นทางที่ 1 เส้นทางสายนี้จะใช้ในฤดูน้ำหลาก

คำขวัญของเมืองสุขุมมาคือ อยู่ช้าล้นฉาง พระธาตุสามปาง เส้นทางโบราณ พระลานจำปา ธาตุสองสี ป่าไม้เขียวขจี ศิลานี้เก็ง หมายความว่า เมืองสุขุมมาเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์มีการทำนาเป็นอาชีพหลัก มีพระปรางที่สร้างในสมัยขอมเป็นโบราณสถาน ที่ผู้คนเคารพบูชา (ลาวเรียกว่าพระธาตุ) เมืองสุขุมมาเป็นเมืองที่เชื่อว่าเคยเป็นเส้นทางติดต่อระหว่างอาณาจักรขอมโบราณกับนครจำปาสักในอดีต พระลานจำปาคือลานหินขนาดใหญ่และมีต้นลั่นทม ซึ่งลาวเรียกว่าต้นจำปาและถือว่าเป็นต้นไม้ประจำชาติ ธาตุสองสีได้แก่ลำห้วยขมวนซึ่งน้ำสีขุ่นไหลลงสู่ลำน้ำโขงซึ่งใสมาก รอบเมืองสุขุมมายังมีป่าไม้ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ส่วนศิลานี้เก็ง เป็นก้อนหินขนาดใหญ่อยู่บนภูเขาสูงหนึ่งชื่อ "ภูสี" สามารถมองเห็นได้แต่ไกล พระจันทร์ ซึ่งลาวเรียกว่า "อีเก็ง" จะโผล่บริเวณหินก้อนนี้ในคืนวันเพ็ญ

ประชาชนชาวเมืองสุขุมมานับถือศาสนาพุทธ ในเมืองสุขุมมามีวัด 2 แห่ง คือ วัดโพธิพุทธชาราม และวัดทุ่งสว่าง ส่วนบ้านโพนผึ้งมีวัด 1 แห่ง ชื่อวัดโพนผึ้ง ประเพณีที่สำคัญ อาทิ ประเพณีแข่งเรือซึ่งจะจัดประมาณเดือนพฤศจิกายน ประเพณีขึ้นปีใหม่(สงกรานต์) เดือนเมษายน ประเพณีขึ้นวัดพูซึ่งเป็นที่ตั้งของปราสาทหิน วัดพูเป็นโบราณสถานที่สร้างขึ้นในสมัยขอม ประเพณีเข้าพรรษาและออกพรรษา เป็นต้น

เมืองสุขุมมา มีโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ 1 แห่ง ซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ชั้น ม. 1-6 และโรงเรียนประถมสมบูรณ์ 1 แห่ง ซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ชั้น ป.1-5 บ้านโพนผึ้งมีโรงเรียนประถม 1 แห่ง เปิดสอนชั้น ป. 1 – 3 มีครู 3 คน นักเรียนประมาณ 90 คน

5.4.2 การใช้ภาษาของคนกวຍบ้านโพนผึ้ง

ชาวบ้านโพนผึ้งทุกคน สามารถพูดได้ 2 ภาษา คือ ภาษากวຍซึ่งเป็นภาษาประจำหมู่บ้าน และภาษาลาวซึ่งเป็นภาษากลางและภาษาราชการ นักเรียนจะได้เรียนภาษาลาวในโรงเรียน สามารถอ่านออกเขียนได้ บรรพบุรุษของชาวโพนผึ้ง ก็คือชาวบ้านสุขุมมา ซึ่งออกมาหักร้างถางพงเพื่อหาที่ทำกิน และได้มาตั้งบ้านเรือนในที่แห่งใหม่ เพื่อสะดวกในการประกอบอาชีพ

ชาวบ้านโพนผึ้งทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ยังคงใช้ภาษากวยติดต่อสื่อสารกันในครอบครัวและในหมู่บ้าน ในขณะที่ชาวบ้านสุขุมมาได้เปลี่ยนภาษาจากภาษากวຍมาใช้ภาษาลาวกันทั้งหมู่บ้าน ผู้ใหญ่อายุ 50 ปีขึ้นไปยังสามารถพูดภาษากวยได้ ผู้ใหญ่วัย 25-50 ปี บางคนยังเข้าใจแต่พูดไม่คล่อง ส่วนผู้ที่อายุต่ำกว่า 25 ปี แทบจะไม่เข้าใจและไม่สนใจที่จะฝึกพูดภาษากวยเลย

การที่บ้านโพนผึ้งยังสามารถรักษาภาษาตนเองไว้ได้ น่าจะมาจากสภาพที่ตั้งของหมู่บ้าน ซึ่งถึงแม้จะอยู่ห่างจากตัวเมืองสุขุมมาเพียง 3 ก.ม. แต่การคมนาคมยังไม่สะดวก ทางรถยนต์เข้าหมู่บ้านจะให้ได้เฉพาะฤดูแล้ง ชาวบ้านจะเดินเข้ามาซื้อของในตัวเมือง ในหมู่บ้านยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ชาวบ้านส่วนใหญ่ฐานะยากจน บุคคลภายนอกที่พูดภาษาอื่นที่เข้ามาอาศัยในหมู่บ้านมีเพียงจำนวนน้อย จากที่สอบถามพบว่ามีเพียง 2 รายที่มาจากจำปาสักมาแต่งงานกับคนบ้านโพนผึ้ง ประกอบกับหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียง คือบ้านบก และบ้านม่วง ก็เป็นหมู่บ้านกวย ดังนั้นชาวบ้านโพนผึ้งจึงยังคงใช้ภาษากวยกันตามปกติ

5.4.3 ระบบเสียงภาษากวຍบ้านโพนผึ้งปัจจุบัน

ระบบเสียงภาษากวຍบ้านโพนผึ้งปัจจุบัน เป็นระบบเสียงที่ศึกษาจากผู้บอกภาษา คือ นายเบ็ง วงไชสี อายุ 72 ปี เป็นชาวบ้านโพนผึ้งโดยกำเนิด บิดามารดาและ ภรรยา เป็นคนบ้านโพนผึ้งโดยกำเนิดเช่นเดียวกัน

5.4.3.1 พยางค์

5.4.3.1.1 พยางค์หลัก

โครงสร้างพยางค์หลักของภาษากวຍบ้านโพนผึ้ง ประกอบด้วย พยัญชนะต้นเดี่ยว หรือควบกล้ำ ตามด้วยสระสั้น สระยาวหรือสระประสมซึ่งมีลักษณะน้ำเสียงเป็นเสียงโหมชะปกติหรือ

โหมชะต่ำหุ้ม ในพยางค์ที่มีสระยาวหรือสระประสมอาจมีพยัญชนะท้ายหรือไม่มีก็ได้ แต่ถ้าเป็นพยางค์สระสั้นจะต้องมีพยัญชนะท้ายเสมอ (ดูรายละเอียดในบทที่ 4 หน้า 72)

5.4.3.1.2 พยางค์รอง

พยางค์รองในภาษากวยบ้านโพนผึ้ง มีโครงสร้างพยางค์เพียง 2 แบบ คือ พยางค์เปิด Cə- และพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายนาสิก CəN- ส่วนพยางค์ที่เป็นเสียงนาสิกก่อนพยางค์ m- n- ŋ- ɲ- ไม่ปรากฏในภาษากวยบ้านโพนผึ้งเลย สระในพยางค์รองส่วนใหญ่จะเป็น ə ส่วนสระ u และ i ปรากฏเฉพาะในคำยืม

5.4.3.2 ระดับเสียง

ระดับเสียงซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางภาษาศาสตร์ มี 2 แบบ คือ แบบสูง-ขึ้น-ตก (High-Rising-Falling = HRF) และแบบคงระดับ(High-Level = HL) ระดับเสียงทั้งสองแบบสามารถเกิดได้ทั้งในพยางค์ที่มีสระโหมชะปกติและโหมชะต่ำหุ้ม ตัวอย่างเช่น

แบบที่ 1 ระดับเสียงแบบสูง-ขึ้น-ตก

เกิดกับพยางค์เป็นทั้งสระสั้น สระยาว และสระประสม พยางค์ตายหรือพยางค์เสียดแทรกเฉพาะสระยาวและสระประสม ตัวอย่างเช่น

	สระประสม	สระเสียงยาว	สระเสียงสั้น
พยางค์เป็นสระโหมชะปกติ	[tiə ^{HRF}] "เก่า"	[hu:n ^{HRF}] "ดม"	[plɔŋ ^{HRF}] "เป่า"
พยางค์เป็นสระโหมชะต่ำหุ้ม	[riə ^{HRF}] "ลาก"	[ti: ^{HRF}] "สูง"	[plɔŋ ^{HRF}] "รู"
พยางค์ตายสระโหมชะปกติ	[priət ^{HRF}] "กล้วย"	[pe:t ^{HRF}] "มีด"	—
พยางค์ตายสระโหมชะต่ำหุ้ม	[tə:p ^{HRF}] "ต่ำ"	[pu:t ^{HRF}] "ใหญ่"	—
พยางค์เสียดแทรกสระโหมชะปกติ	[tiəh ^{HRF}] "ก้อไฟ"	[mɔ:h ^{HRF}] "ขุง"	—
พยางค์เสียดแทรกสระโหมชะต่ำหุ้ม	[piəh ^{HRF}] "เต็ม"	[lə:h ^{HF}] "ทิ้ง"	—

แบบที่ 2 ระดับเสียงแบบคงระดับ

เกิดกับพยางค์ตายหรือพยางค์เสียดแทรกสระเสียงสั้น ตัวอย่างเช่น

พยางค์ตายสระโหมชะปกติ	[kat ^{HL}] "ตัด"	[mak ^{HL}] "รัก"	[caʔ ^{HL}] "ตัว"
พยางค์ตายสระโหมชะต่ำหุ้ม	[mɛt ^{HL}] "ดีสัตว์"	[təpɛt ^{HL}] "หก"	[pɛʔ ^{HL}] "โคลน"
พยางค์เสียดแทรกสระโหมชะปกติ	[koh ^{HL}] "หลัง"	[muh ^{HL}] "จมูก"	[cah ^{HL}] "แพง"
พยางค์เสียดแทรกสระโหมชะต่ำหุ้ม	[jah ^{HL}] "อยาก"	[rɛh ^{HL}] "ราก"	[kluh ^{HL}] "ผู้ชาย"

5.4.3.3. พยัญชนะ

ภาษากวยบ้านโพนฝั่ง มีพยัญชนะ 20 หน่วยเสียง ทุกเสียงเกิดในตำแหน่งพยัญชนะต้น ได้ มีเพียง 11 เสียงเท่านั้นที่เกิดในตำแหน่งพยัญชนะท้าย นอกจากนั้นยังมีพยัญชนะต้นควบกล้ำ ซึ่งเกิดจากพยัญชนะกักกล้ำกับ r l w ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.4.3.3.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว

พยัญชนะกัก

อโฆชะ สติล p t c k ?

อโฆชะ ธนิต ph th kh

โฆชะ b d

พยัญชนะก้องกังวานโฆชะ

นาสิก m n ɲ ŋ

ข้างลิ้น l

รัว r

กึ่งสระ w j

พยัญชนะเสียดแทรก อโฆชะ s h

พยัญชนะต้นกักอโฆชะธนิต ph th kh ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะปกติ เป็นเสียงที่เกิดขึ้นใหม่ ส่วนใหญ่เป็นคำยืม เช่น phe:n 'เพล' thaj 'คนไทย' khe:ŋ 'ข้างๆ' บางคำมาจากคำสองพยางค์ในภาษากวยโบราณ ซึ่งสระ *ə ในพยางค์รองสูญไป เช่น *pəho:m > pho:m 'หัวใจ' *kəha:t > kha:t 'ดาว'

พยัญชนะต้น p t c k m n ɲ ŋ w j l และ r เกิดทั้งหน้าสระโฆชะปกติและโฆชะต่ำทึม พยัญชนะต้น b d ? s h เกิดหน้าสระโฆชะปกติเสมอ

5.4.3.3.2 พยัญชนะต้นควบกล้ำ

พยัญชนะต้นควบกล้ำ ได้แก่ pl- pr- tr- bl- sr- kl- kr- พยัญชนะควบกล้ำ kw- พบเพียง 1 คำ คือ kwe:ŋ 'กว้าง'

5.4.3.3.3 พยัญชนะท้าย

เสียงกัก -p -t -k -?

เสียงก้องกังวาน -m -n -ŋ -w -l -j

เสียงเสียดแทรก -h

5.4.3.4 สระ

5.4.3.4.1 สระโหมะปกติ

สระโหมะปกติ ประกอบด้วยสระสั้น 9 หน่วยเสียง สระยาว 9 หน่วยเสียง และสระประสม 3 หน่วยเสียง ดังนี้

สระสั้น			สระยาว		
i	u	u	i:	u:	u:
e	ɤ	o	e:	ɤ:	o:
ɛ	a	ɔ	ɛ:	a:	ɔ:
สระประสม					
		iə	uə	uə	

สระสูงโหมะปกติ มีลักษณะเป็นสระเลื่อน (off-gliding vowel) จากสระต่ำซึ่งมีความเด่นดังมาก ไปยังสระสูงกว่าแต่มีความเด่นดังน้อยกว่า ในตำแหน่งของลิ้นเดียวกัน ดังนี้

สระหน้า	สระกลาง	สระหลัง
i [e ^h], i: [e: ^h],	u [ə ^h], u: [ə: ^h],	u [o ^h], u: [o: ^h]

5.4.3.4.2 สระโหมะต่ำท่อม

สระโหมะต่ำท่อม มีสระสั้น 6 หน่วยเสียง สระยาว 9 หน่วยเสียง สระประสม 3 หน่วยเสียง สระเดี่ยวมีคู่สั้นยาวเฉพาะสระสูงและสระต่ำ ส่วนสระกลางจะปรากฏเฉพาะเสียงยาวเท่านั้น

สระเสียงสั้น			สระเสียงยาว		
i	u	u	i:	u:	u:
-	-	-	e:	ɤ:	o:
ɛ	a	ɔ	ɛ:	a:	ɔ:
สระประสม					
		iə	uə	uə	

สระต่ำโหมะต่ำท่อม จะมีลักษณะเป็นสระเลื่อน (on-gliding vowel) จากสระสูงซึ่งมีความเด่นดังน้อย มาสู่สระต่ำกว่าที่มีความเด่นดังกว่า ในตำแหน่ง(หน้า/กลาง/หลัง)ของลิ้นเดียวกัน ดังนี้

สระหน้า	สระกลาง	สระหลัง
ε [ɛ̊], ε [ɛ̃:]	a [ʔa] a: [ʔa:]	อ [ʔ̊] ๑: [ʔ̊:]

5.4.4 การเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากภาษากวยโบราณมาเป็นเสียงในภาษากวยบ้านโพนผึ่ง

5.4.4.1 การเปลี่ยนแปลงในพยางค์รอง

5.4.4.1.1 พยางค์รองแบบ *Cə-

พยางค์รองแบบ *Cə- ในบางคำยังคงเก็บลักษณะดั้งเดิมไว้ ยกเว้น พยางค์รองที่พยัญชนะต้นคือ *r- จะเปลี่ยนเป็น l เช่น

กบ	>	สข	
*təno:l	>	təno:l	เสา
*cəŋɛ:t	>	cəŋɛ:t	เย็น
*rənaḥ	>	lənaḥ	คราด
*rəwi:	>	ləwe:	แกว่ง

พยางค์รองแบบ *pə- และ *kə- ที่ตามด้วยพยางค์หลักที่มีพยัญชนะต้นเป็น *h- เสียงสระ *ə จะสูญไป ทำให้คำสองพยางค์ดั้งเดิมกลายเป็นคำพยางค์เดียว

กบ	>	สข	
*pəhɔ:m	>	phɔ:m	หัวใจ
*kəhe:p	>	khe:p	ตะขาบ

5.4.4.1.2 พยางค์รองแบบ *Cər-

พยางค์รองแบบ *Cər- ไม่ปรากฏในภาษากวยบ้านโพนผึ่งปัจจุบัน เพราะได้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 2 ลักษณะ คือ บางคำจะเป็น Cə- ขณะที่บางคำ *Cə- สูญไปเหลือเพียง *r- ซึ่งเปลี่ยนเป็น l ตามด้วย ə เช่น

กบ	>	สข	
*pərdɔḥ	>	pərdɔḥ	ข้าวตอก
*pəmiət	>	ləmiət	เบียดเสียด

5.4.4.1.3 พยางค์รองแบบ *CəN-

พยางค์รองแบบ *CəN- ภาษากวยบ้านโพนม้งยังคงเก็บลักษณะดั้งเดิมไว้ในบางคำ แต่ในบางคำเก็บแต่ส่วนต้น *Cə- ไว้ แต่เสียงพยัญชนะท้ายนาสิก *-N สูญไป และในบางคำ พยางค์รอง *CəN- สูญไปทั้งหมด คงไว้เพียงพยางค์หลัก เช่น

กบ		สข	
*kəmcəj	>	kəmcəj	หมูน
*cəmlw:ŋ	>	cəmlw:ŋ	ข้าม
*pəŋʔe:k	>	pəʔe:ʔ	พิง
*səŋky:c	>	səky:ʔ	เรือด
*lənlə:c	>	ləla:t	ล้างหน้า
*təmpol	>	təpo:l	ขายคา
*cəŋŋa:m	>	cəŋa:m	ร้องไห้
*təntw:l	>	tw:l	ดิน

5.4.4.1.4 พยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ *N₁-

พยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ *ŋ₁ *ŋ₂ *ŋ₃ *ŋ₄ สูญไปเหลือเพียงพยางค์หลัก เช่น

กบ		สข	
*ŋplu:ʔ	>	plu:ʔ	ขายหนุ่ม
*ŋta:k	>	ta:ʔ	ลีน
*ŋphu:ŋ	>	hu:n	ดม
*ŋkeh	>	keh	ลีน

ในพยางค์หลักที่สระเป็นเสียงโฆษะต่ำหุ้มและอยู่หลังพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ ในภาษากวยโบราณ พยัญชนะต้นของพยางค์หลักจะสูญไป และพยัญชนะนาสิกจำทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นแทน เช่น

กบ		สข	
*ŋpil	>	mɛl	มะขาม
*ŋcɪl	>	ɲɛl	เข็ม
*cəŋkəŋ	>	cəŋkəŋ	น้อง

5.4.4.2 การเปลี่ยนแปลงในพยางค์หลัก

5.4.4.2.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว

พยัญชนะต้นในภาษากวยโบราณบางเสียงยังคงเดิม แต่บางเสียงมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

ก. พยัญชนะต้นกัโฆชะ *p- *t- *c- *k- ในภาษากวยโบราณ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าเสียงสระที่ตามมาจะเป็นสระโฆชะปกติหรือสระโฆชะต่ำท่อม ส่วนเสียงกัที่เส้นเสียง *ʔ- และเสียงเสียดแทรกโฆชะ *s- และ *h- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะปกติ ก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน เช่น

กบ		สข	
*paj	>	paj	สาม
*puŋ	>	puŋ	ท้อง
*tap	>	tap	ต่ำ
*ti:	>	ti:	สูง
*caʔ	>	caʔ	ร่างกาย
*cu:t	>	cu:t	เช็ด
*kat	>	kat	ตัด
*kaɭ	>	kaɭ	ต้นไม้
*ʔu:h	>	ʔu:h	ไฟ
*se:m	>	se:m	น้อง
*ʔəho:	>	ʔəho:	ดิบ

ข. เสียงกัโฆชะ *p- *t- *c- *k- จะสูญไปเมื่ออยู่ระหว่าง พยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ กับสระโฆชะต่ำท่อม เช่น

กบ		สข	
*mpil	>	mɛl	มะขาม
*ɲcil	>	ɲɛl	เข็ม
*cəŋkəŋ	>	cəŋəŋ	น้อง

ค. เสียงกัโฆชะ *b- *d- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะต่ำท่อม จะเกิดหน้าสระโฆชะปกติในภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง เช่น

กบ		สข	
*bu:n	>	bu:n	ได้
*ʔəbaŋ	>	baŋ	หน่อไม้
*da:ʔ	>	da:ʔ	น้ำ

ง. พยัญชนะก้องกั้วานโฆชะ *m- *n- *ɲ- *ŋ- *w- *l- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะต่ำทุ่ม ยังคงเป็น m- n- ɲ- ŋ- w- l- เช่นเดิมในภาษากวยบ้านโพนผึ้ง แต่สระที่ตามหลังมาอาจเปลี่ยนเป็นโฆชะปกติ ในขณะที่บางคำยังคงรักษาความเป็นสระโฆชะต่ำทุ่มไว้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน เช่น

กบ		สข	
*mat	>	mat	ตา
*naʔ	>	naʔ	คน
*ɲaʔ	>	ɲaʔ	เปรี้ยว
*ŋa:m	>	ŋa:m	หวาน
*ʔəli:k	>	ʔəli:ʔ	หมู
*wiək	>	wiəʔ	งาน

จ. พยัญชนะก้องกั้วานโฆชะ *m- *n- *ɲ- *ŋ- *w- *l- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะปกติ เปลี่ยนเป็นพยัญชนะก้องกั้วานโฆชะ m- n- ɲ- ŋ- w- l- หน้าสระโฆชะปกติ เช่นเดิม เช่น

กบ		สข	
*təmaj	>	təmaj	ใหม่
*səna:	>	səna:	หน้าไม้
*kəɲɛ:t	>	kəɲɛ:t	หลับตา
*cəɲɛ:t	>	cəɲɛ:t	เย็น
*səmlaŋ	>	səmlaŋ	แห
*təwe:ŋ	>	təwe:ŋ	ดำ

ฉ. เสียงร้ว *r- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะต่ำทุ่ม ในภาษากวยบ้านโพนผึ้งบางคำยังคงเป็น r- แต่ในบางคำเปลี่ยนเป็นเสียงข้างลิ้น l- คำที่ยังคงเสียง r- จะเกิดหน้าสระโฆชะต่ำทุ่มเสมอ ส่วนคำที่เปลี่ยนเป็น l- บางคำสระที่ตามมายังคงความเป็นสระโฆชะต่ำทุ่ม แต่บางคำได้เปลี่ยนเป็นสระโฆชะปกติ ขณะที่ *r- ซึ่งเกิดร่วมกับสระโฆชะปกติ ถ้าอยู่หลัง *sə- จะเปลี่ยนเป็น sr- แต่ถ้าอยู่ที่อื่นๆ จะเปลี่ยน l- และยังคงเกิดร่วมกับสระโฆชะปกติเช่นเดิม เช่น

กบ		สข	
*rəʔ	>	rəʔ	ร้ว
*ʔərəh	>	ʔələh	ราก
*ʔəra:w	>	ʔələ:w	เผือก

*səre:	>	sre:	นา
*səraj	>	sraj	ไร่
*ru:	>	lu:	มาจาก

ข. เสียงเพดานแข็ง เสียงเปิดโฆชะ *j- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะต่ำทู่่ม จะยังคงเป็น j- และอยู่หน้าสระโฆชะต่ำทู่่มไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนกักโฆชะ *j- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะต่ำทู่่ม และเสียงเปิดโฆชะ *j- ซึ่งเกิดหน้าสระโฆชะปกติ จะเปลี่ยนเป็น j- และอยู่หน้าสระโฆชะปกติ เช่น

	กบ		สข	
	*jɛ:ŋ	>	je:ŋ	ทอง
	*pəjəh	>	pəjəh	อยาก
	*kəja:k	>	kəja:ʔ	ผ้า
	*kəja:l	>	kəja:l	ลม

ดูสรุปการเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว ในตารางที่ 5.19

ตารางที่ 5.19 การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวจากภาษากวยโบราณมาเป็นพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษากูยบ้านโพนฝิ่ง

กบ	สข
*b *d + V	b d + V
*p *t *c *k + V̥	p t c k + V̥
*p *t *c *k *ʔ *s *h + V	p t c k ʔ s h + V
*m *n *ŋ *w + V̥	m n ŋ w + V̥
*m *n *ŋ *w + V	m n ŋ w + V
*l + V̥	l + V̥
*l + V	l + V
*r + V̥	r + V̥
*r + V	r + V
*j + V̥	j + V
*j + V	j + V
*j + V̥	j + V̥

5.4.4.2.2 พยัญชนะต้นควบกล้ำ

ก. พยัญชนะต้นควบกล้ำเสียงที่สอง *-r- ในภาษากวยโบราณ ในบางคำยังคงเสียงควบกล้ำ -r- เดิมไว้ ในขณะที่บางคำเปลี่ยนเป็น -l- ส่วน *-l- ยังคงรักษาเสียงควบกล้ำ -l- ไว้เช่นเดิม เช่น

กบ		สข	
*prak	>	pla?	เงิน
*priet	>	priet	กล้วย
*bru:	>	bru:	ภูเขา
*bla:j	>	bla:j	ขาว

ข. พยัญชนะต้นควบกล้ำ *tr- ยังคงเป็น tr- ในภาษากวยบ้านโพนผึ้ง แต่เมื่อตามหลังพยัญชนะนาสิก *n เป็น *ntr- เสียง *n และ *t จะสูญไป เหลือเพียง r เช่น

กบ		สข	
*triək	>	triə?	ควาย
*tru:	>	tru:	ไซ
*ntrɛ:	>	rɛ:	สาก
*ntrɯ:ŋ	>	rɯ:ŋ	ยาว
*ʔəntro:k	>	ro:ʔ	ช่องใส่ปลา
ในบางคำเสียง *r สูญไป เช่น *tre:l	>	kətɛ:l	ลูกเห็บ

ค. พยัญชนะควบกล้ำ *cr- อาจเปลี่ยนเป็น tr- หรือ kl- ไม่มีกฎที่แน่นอน
เช่น

กบ		สข	
*cre:h	>	kleh	สนิม
*kəncrɛ:ŋ	>	kətre:ŋ	ตะแกรง

ง. พยัญชนะต้นเดี่ยว *r ที่อยู่หลังพยางค์รอง *sɔ เปลี่ยนเป็นพยัญชนะต้นควบกล้ำ sr- เมื่อ *ə สูญไป เช่น

กบ		สข	
*səraj	>	sraj	ไร่
*səw:	>	sɔw:	ข้าวเปลือก

ตารางที่ 5.20 การเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะต้นควบกล้ำจากภาษากวยโบราณมาเป็นพยัญชนะต้นควบกล้ำในภาษากวยบ้านโพนผึ้ง

กบ	สข
*pl-	pl-
*pr-	pr-
*bl-	bl-
*br-	br-
*ntr-	r-
*tr-	t-
*cr-	tr-
*kr-	kr-
*kl-	kl-
*sə.r-	sr-
*kəw-	kw-

5.4.4.2.3 พยัญชนะท้าย

พยัญชนะท้ายในภาษากวยโบราณ ที่ยังคงเดิมในภาษากวยบ้านโพนผึ้งได้แก่ *-p *-t *-ʔ *-m *-n *-ŋ *-l *-w *-j ส่วนพยัญชนะท้ายในภาษากวยโบราณที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาษากวยบ้านโพนผึ้ง มีดังนี้

ก. พยัญชนะท้าย *-c โดยทั่วไปเปลี่ยนเป็น -t ยกเว้น 1 คำที่เปลี่ยนเป็น -ʔ

เช่น

กบ	สข	
*bɨc	>	bet นอน
*ŋɔ:c	>	ŋɔ:t ต้ม
*səmu:c	>	səmu:t มด
*səŋky:c	>	səŋky:ʔ เือด

ข. พยัญชนะท้าย *-k เปลี่ยนเป็น -ʔ เช่น

กบ	สข	
*sok	>	səʔ ผม
*ŋta:k	>	ta:ʔ ลิ่น
*dək	>	də:ʔ น้ำ

ค. พยัญชนะท้าย *-ŋ เปลี่ยนเป็น -n เช่น

กบ		สข	
*ŋhu:ŋ	>	hu:n	ดม
*kəsəŋ	>	kəsən	ง
*səmləŋ	>	səmlən	แห

ง. พยัญชนะท้าย *-l โดยทั่วไปยังคงเป็น -l พบ 1 คำที่เปลี่ยนเป็น -n

กบ		สข	
*təno:l	>	təno:l	เสา
*kɛ:l	>	kɛ:l	แดง
*tu:l	>	tu:n	ทูนบนหัว

จ. พยัญชนะท้าย *-r โดยทั่วไปเปลี่ยนเป็น -l

กบ		สข	
*piər	>	piəl	ดอกไม้
*par	>	pal	บิน

ยกเว้น 2 คำ ซึ่งมีสระยาวที่พยัญชนะท้ายสูญไปกลายเป็นพยางค์เปิด

*ba:r	>	ba:	สอง
*wiər	>	wiə	น้ำลาย

ดูสรุปการเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะท้ายในตารางที่ 5.21

ตารางที่ 5.21 การเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะท้ายในภาษากวยโบราณมาเป็นพยัญชนะท้ายในภาษากวยบ้านโพนฝั่ง

กบ		สข								
*-p	_____	-p								
*-m	*-ŋ	*-l	*-w	*-j	_____	m	-ŋ	-l	-w	-j
*-t	_____	-t								
*-c	_____	-k								
*-k	_____	-k								
*-ʔ	_____	-ʔ								
*-n	_____	-n								
*-ŋ	_____	-l								
*-l	_____	-l								
*-r	_____	∅								

5.4.4.2.4 สระ

ก. สระโหมะปกติ

สระสั้น

สระหน้า *i *e *ε ยังคงเป็น i e ε ส่วน *æ เปลี่ยนเป็น ε

สระกลาง *u *y *a ยังคงเป็น u y a ส่วน *ʌ เปลี่ยนเป็น y

สระหลัง *u และ *o ยังคงเป็น u และ o *o ยังคงเป็น o ยกเว้น เมื่ออยู่หน้า *-h จะเปลี่ยนเป็น ɔ ในขณะที่ *ɔ เปลี่ยนเป็น ɔ

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการรวมเสียง ได้แก่ *ε กับ *æ รวมเสียงเป็น ε *y กับ *ʌ รวมเสียงเป็น y *o *ɔ และ *ɔ รวมเสียงเป็น ɔ ในขณะเดียวกันก็เกิดการแยกเสียง คือ *o แยกเสียงเป็น o กับ ɔ

ดูสรุปการเปลี่ยนแปลงของสระสั้นโหมะปกติ ในตารางที่ 5.22

ตารางที่ 5.22 การเปลี่ยนแปลงของสระสั้นโหมะปกติจากภาษากวยโบราณเป็นสระในภาษากวยบ้านโพนผึ้ง

สระหน้า	สระกลาง	สระหลัง
กบ สข	กบ สข	กบ สข
*i ——— i	*u ——— u	*u ——— u
*e ——— e	*y ——— y	*o ——— o
*ε ——— ε	*ʌ ——— y	หน้า*-h
*æ ——— ε	*a ——— a	*ɔ ——— ɔ
		*ɔ ——— ɔ
		*ɔ ——— ɔ

สระยาวและสระประสม

สระหน้าเดี่ยว *i: *e: *ε: และสระประสม *iə ยังคงเป็นเสียง i: e: ε: และ iə ส่วน *æ: เปลี่ยนเสียงเป็น ε: ในขณะที่สระประสม *ei เปลี่ยนเสียงเป็น i: และ *ee เปลี่ยนเสียงเป็น ε:

สระกลางเดี่ยว *u: *y: *a: และสระประสม *uə ยังคงเป็นเสียง u: y: a: และ uə ส่วน *ʌ: เปลี่ยนเสียงเป็น y: ในขณะที่สระประสม *yʌ เปลี่ยนเสียงเป็น u:

สระหลังเดี่ยว *u: *o: และสระประสม *uə ยังคงเป็น u: o: และ uə เช่นเดิม ในขณะที่ สระ *ɔ: โดยทั่วไปจะเปลี่ยนเสียงเป็น o: ยกเว้น เมื่ออยู่หน้า *-j จะเปลี่ยนเสียง

เป็น ɣ: สระประสม *ou เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้าย *-m *-ŋ *-l *-r จะเปลี่ยนเสียงเป็น o: แต่ถ้าอยู่ในสิ่งแวดล้อมอื่นๆ จะเปลี่ยนเสียงเป็น u: ส่วนสระ *o: *ɔo และ *ʌɣ จะรวมเสียงกลายเป็นสระเดี่ยว ɔ:

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการรวมเสียง คือ *i: กับ *ei รวมเสียงเป็น i: *ɛ: กับ *eɛ รวมเสียงเป็น ɛ: *ɣ: กับ *ʌ: รวมเสียงเป็น ɣ: *u: กับ *ɣu รวมเสียงเป็น u: *u: กับ *ou รวมเสียงเป็น u: *o: *ɔ: และ *ou รวมเสียงเป็น o: *o: *ɔo และ *ʌɣ รวมเสียงเป็น ɔ: *ɔ: กับ *ɣ: รวมเสียงเป็น ɣ: ในขณะเดียวกันก็เกิดการแยกเสียง คือ *ɔ: แยกเสียงเป็น o: กับ ɣ: *ou แยกเสียงเป็น o: กับ u:

ดูสรุปการเปลี่ยนแปลงของสระยาวและสระประสมโฆษะปกติในตารางที่ 5.23

ตารางที่ 5.23 การเปลี่ยนแปลงของสระยาวและสระประสมโฆษะปกติจากภาษาควยโบราณมาเป็นสระในภาษาควยบ้านโพนฝั่ง

สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
กบ	สข	กบ	สข	กบ	สข
*iə	iə	*uə	uə	*uə	uə
*i:	i:	*u:	u:	*u:	u:
*ei	i:	*ɣu	u:	*ou	u:
*e:		*ɣ:		*m*-ŋ*-l*-r	
*eɛ	e:	*ʌ:	ɣ:	*o:	o:
*ɛ:	ɛ:	*ʌɣ		*j	
*æ:			*a:	a:	*ɔ:
				*ɔo	
				*ɔ:	ɔ:

ข. สระโฆษะต่ำทุ้ม
สระสั้น

สระหน้า *i เมื่ออยู่ระหว่างพยัญชนะต้นกัโฆษะกับพยัญชนะท้ายปุ่มเหงือก *-n *-l จะเปลี่ยนเป็น ɛ แต่ถ้าอยู่หน้าพยัญชนะท้ายอื่นๆ จะยังคงเป็น i เมื่ออยู่ระหว่างพยัญชนะต้นกัโฆษะกับพยัญชนะท้ายปุ่มเหงือก *-n *-l จะเปลี่ยนเป็น e แต่ถ้าอยู่หน้าพยัญชนะท้ายอื่นๆ จะเปลี่ยนเป็น i เมื่ออยู่ระหว่างพยัญชนะต้นกัองกัวานกับพยัญชนะท้าย *-c จะเปลี่ยนเป็น u แต่ถ้าอยู่หน้าพยัญชนะท้ายอื่นๆ จะยังคงเป็น i

*e เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกักโฆชะและพยัญชนะต้นก้องกังวาน จะเปลี่ยนเสียงเป็น e (ไม่มีข้อมูล *e เกิดหลังพยัญชนะต้นกักโฆชะ)

*e เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกักโฆชะ จะยังคงเป็น e เมื่ออยู่ระหว่างพยัญชนะต้นก้องกังวาน กับ พยัญชนะท้ายปุมเหงือก *-n *-l จะเปลี่ยนเสียงเป็น i หรือ i

สระกลาง เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกักโฆชะ *u จะยังคงเป็น u *a ยังคงเป็น a ยกเว้น เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้ายปุมเหงือก *-t *-n *-l จะเปลี่ยนเสียงเป็น e

*u *x และ *a เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกักโฆชะ จะเปลี่ยนเป็น u x a แต่เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นก้องกังวาน *u และ *a เป็นได้ทั้งสระโฆชะต่ำทุ้ม u a และสระโฆชะปกติ u a สระ *x เกิดเฉพาะหลังพยัญชนะต้นโฆชะเท่านั้น

สระหลัง *u เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกักโฆชะ ยังคงเป็น u ในขณะที่ *o และ *o จะรวมเสียงเป็น o แต่เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกักโฆชะ *u จะเปลี่ยนเป็น o และ *o จะเปลี่ยนเป็น o ในขณะที่ *o จะเปลี่ยนเป็น o ยกเว้นเมื่ออยู่หน้า *-ŋ และ *-ʔ จะเปลี่ยนเป็น o เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นก้องกังวาน *u จะเปลี่ยนเป็น u ส่วน *o และ *o หลังพยัญชนะก้องกังวาน ไม่ปรากฏข้อมูล

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้สระสั้นที่อยู่หลังพยัญชนะต้นกักโฆชะเกิดการรวมเสียง คือ *i *e และ *e รวมเสียงเป็น e *o กับ *o รวมเสียงเป็น o และเกิดการแยกเสียง คือ *a แยกเสียงเป็น i และ a

สระสั้นที่อยู่หลังพยัญชนะต้นกักโฆชะ มีการรวมเสียงคือ *i กับ *e รวมเสียงเป็น i *u กับ *o รวมเสียงเป็น o *o กับ *o รวมเสียงเป็น o มีการแยกเสียง คือ *i แยกเสียงเป็น i กับ e *e แยกเสียงเป็น e กับ e *o แยกเสียงเป็น o กับ o

สระสั้นที่อยู่หลังพยัญชนะต้นก้องกังวาน มีการรวมเสียง คือ *i กับ *e รวมเสียงเป็น i และมีการแยกเสียง คือ *i แยกเสียงเป็น i กับ u *u แยกเสียงเป็น u กับ u *a แยกเสียงเป็น a กับ a

สรุปการเปลี่ยนแปลงของสระสั้นโฆชะต่ำทุ้ม ดูตารางที่ 5.24

ตารางที่ 5.24 การเปลี่ยนแปลงของสระสั้นโฆษะต่ำทุ้มจากภาษากวยโบราณมาเป็นสระในภาษากวยบ้านโพนผึ้ง

สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
กบ	สข	กบ	สข	กบ	สข
พยัญชนะต้นกัโฆษะ *i ————— i หน้า *n *-l *e ————— ε *ε ————— ε		พยัญชนะต้นกัโฆษะ *u ————— u *a ————— a		พยัญชนะต้นกัโฆษะ *u ————— u *o ————— o *ɔ ————— ɔ	
พยัญชนะต้นกัโฆษะ *i ————— i หน้า *n *-l *e ————— e *ε ————— ε		พยัญชนะต้นกัโฆษะ *u ————— u *ɣ ————— ɣ *a ————— a		พยัญชนะต้นกัโฆษะ *u ————— u *o ————— o *ɔ ————— ɔ	
พยัญชนะต้นกัองกัองวาน *i ————— i *e ————— ε *ε ————— ε		พยัญชนะต้นกัองกัองวาน หน้า *e ————— u *u ————— u *a ————— a *a ————— a		พยัญชนะต้นกัองกัองวาน *u ————— u	

สระยาวและสระประสม

สระหน้า *i: *e: *ε: เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกัโฆษะยังคงเป็นสระโฆษะต่ำทุ้ม i: e: ε: เช่นเดิม ส่วนสระประสม *iə และ iε จะรวมเสียงเป็นสระต่ำทุ้ม iə เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกัโฆษะ *i: *e: *ε: จะเปลี่ยนเป็นสระโฆษะปกติ i: e: ε: ส่วนสระประสม *iə และ iε จะรวมเสียงเป็น iə เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกัองกัองวาน สระโฆษะต่ำทุ้มโบราณ อาจยังคงคุณสมบัติโฆษะต่ำทุ้มเดิมหรืออาจเปลี่ยนเป็นสระโฆษะปกติ

สระกลาง *u: และ *ɣ: เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกัโฆษะ จะยังคงเป็นสระโฆษะต่ำทุ้ม u: และ ɣ: เช่นเดิม ส่วน *a: จะเปลี่ยนเป็น uə สระประสม *uə เปลี่ยนเป็น i *ua เปลี่ยนเป็น a: เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกัโฆษะ สระจะยังคงเดิม แต่เปลี่ยนคุณสมบัติจากสระโฆษะต่ำทุ้มเป็นสระโฆษะปกติ แต่ถ้าอยู่หลังพยัญชนะต้นกัองกัองวาน สระโฆษะต่ำทุ้มโบราณ อาจยังคงคุณสมบัติโฆษะต่ำทุ้มเดิมหรืออาจเปลี่ยนเป็นสระโฆษะปกติ

สระหลังเดี่ยว *u: *o: *ɔ: และสระประสม *uo ถ้าอยู่หลังพยัญชนะต้นกักโฆชะจะยังคงเป็นสระโฆชะต่ำ u: o: ɔ: และ uo เมื่ออยู่หลังพยัญชนะต้นกักโฆชะ *u: และ *uo จะเปลี่ยนเป็นสระโฆชะปกติ u: และ uo ส่วน *o: กับ *ɔ: รวมเสียงเป็น ɔ: แต่ถ้าอยู่หลังพยัญชนะต้นก้องกังวาน *u: *o: *ɔ: และ *uo จะยังคงเป็น u: o: ɔ: uo หรือเปลี่ยนเป็นสระโฆชะปกติ u: o: ɔ: uo

ตารางที่ 5.25 การเปลี่ยนแปลงของสระยาวและสระประสมโฆชะต่ำจากภาษากวยโบราณมาเป็นสระในภาษากวยบ้านโพนผึ้ง

สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
กบ	สข	กบ	สข	กบ	สข
พยัญชนะต้นกักโฆชะ *iə ————— iə *ie ————— i *i: ————— i: *e: ————— e: *ɛ: ————— ɛ:		พยัญชนะต้นกักโฆชะ *uo ————— uo *u: ————— u: *ɯ: ————— ɯ: *a: ————— a:		พยัญชนะต้นกักโฆชะ *uo ————— uo *u: ————— u: *o: ————— o: *ɔ: ————— ɔ:	
พยัญชนะต้นกักโฆชะ *iə ————— iə *ie ————— i *i: ————— i: *e: ————— e: *ɛ: ————— ɛ:		พยัญชนะต้นกักโฆชะ *uo ————— uo *u: ————— u: *ɯ: ————— ɯ: *a: ————— a: *ua ————— a:		พยัญชนะต้นกักโฆชะ *uo ————— uo *u: ————— u: *o: ————— o: *ɔ: ————— ɔ:	
พยัญชนะต้นก้องกังวาน *iə ————— iə *ie ————— iə *i: ————— i: *e: ————— e: *ɛ: ————— ɛ:		พยัญชนะต้นก้องกังวาน *uo ————— uo *u: ————— u: *ɯ: ————— ɯ: *a: ————— a: *ua ————— a:		พยัญชนะต้นก้องกังวาน *uo ————— uo *u: ————— u: *o: ————— o: *ɔ: ————— ɔ:	

5.5 ประเภทของการเปลี่ยนแปลง

ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากภาษากวยโบราณมาเป็นภาษากวย-กวยปัจจุบัน แบ่งตามเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงได้ 2 ประเภท คือ การเปลี่ยนแปลงแบบไม่มีเงื่อนไข และการเปลี่ยนแปลงแบบมีเงื่อนไข

5.5.1 การเปลี่ยนแปลงเสียงแบบไม่มีเงื่อนไข

การเปลี่ยนแปลงแบบไม่มีเงื่อนไข แบ่งเป็น 2 แบบ คือ การเปลี่ยนแปลงเสียงที่เกิดในคำทุกคำไม่มีข้อยกเว้น และการเปลี่ยนแปลงเสียงที่เกิดในคำส่วนใหญ่ แต่มีข้อยกเว้นบางคำ ดังนี้

5.5.1.1 การเปลี่ยนแปลงเสียงแบบไม่มีเงื่อนไขที่เกิดในคำทุกคำ ไม่มีข้อยกเว้น

ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงประเภทนี้ เช่น

พยางค์ร่องแบบพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ *m *n *ŋ *ŋ ทุกลเสียง สูญไปในภาษากวยบ้านโพนผึ่ง

พยัญชนะต้น *r- เปลี่ยนเป็น l- ส่วน *j- และ *j- รวมเสียงเป็น j- ในภาษากวยบ้านสำโรง

สระโฆษะต่ำหุ้มในภาษากวยโบราณ ที่เกิดหน้าพยัญชนะต้น *b- *d- จะเปลี่ยนเป็นสระโฆษะปกติ ในภาษากวยบ้านโพนผึ่ง

พยัญชนะท้าย *ŋ- เปลี่ยนเป็น n- ในภาษากวยบ้านสำโรง และกวยบ้านโพนผึ่ง

พยัญชนะท้าย *-k เปลี่ยนเป็น -ʔ ในภาษากวย-กวย ทั้ง 4 ถิ่น

สระ *iə *uo *a: และ *u: จะเปลี่ยนเป็น i: u: iə และ uə ในภาษากวยบ้านสังแกและภาษากวยบ้านจอมพระ

สระ *eə และ *xw เปลี่ยนเป็น e: และ x:

5.5.1.2 การเปลี่ยนแปลงเสียงแบบไม่มีเงื่อนไขเกิดในคำส่วนใหญ่ แต่มีข้อยกเว้นในบางคำ โดยไม่สามารถหากฎเกณฑ์ที่แน่นอนได้

ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงประเภทนี้ เช่น

โดยทั่วไป พยัญชนะต้น *s- จะยังคงเป็น s- ยกเว้น 2 คำที่เปลี่ยนเป็น ch- ในภาษากวยบ้านสำโรง ภาษากวยบ้านจอมพระและภาษากวยบ้านสังแก

พยัญชนะต้น *j- และ *j- จะเปลี่ยนเป็น j- ยกเว้น 1 คำที่เปลี่ยนเป็น c-ในภาษากวยบ้านสำโรง

พยัญชนะท้าย *-r- เปลี่ยนเป็น l- ยกเว้น 2 คำ ในภาษากวยบ้านสำโรงและภาษากวยบ้านโพนฝั่ง และ 1 คำในภาษากวยบ้านสังแกและภาษากวยบ้านจอมพระ ที่ *-r- สูญไป กลายเป็นพยยางค์เปิด

พยัญชนะควบกล้ำกับ *-r- หรือ *-l- จะสูญไปในบางคำ ในทั้ง 4 ถิ่น

5.5.2 การเปลี่ยนแปลงเสียงแบบมีเงื่อนไข

การเปลี่ยนแปลงแบบมีเงื่อนไข แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การเปลี่ยนแปลงเสียงแบบมีเงื่อนไขที่เกิดในคำทุกคำที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน และการเปลี่ยนแปลงแบบมีเงื่อนไขที่เกิดในคำบางคำแต่ไม่เกิดในบางคำ

5.5.2.1 การเปลี่ยนแปลงเสียงแบบมีเงื่อนไขที่เกิดในคำทุกคำที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน

ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงประเภทนี้ เช่น

ในภาษากวยบ้านสำโรง พยัญชนะท้าย *-c- จะเปลี่ยนเป็น -ʔ- เมื่อตามหลังสระหน้า และเปลี่ยนเป็น -jʔ ในที่อื่นๆ

ในภาษากวยบ้านสำโรง สระโฆษะปกติ *i ที่อยู่หน้า *-c จะเปลี่ยนเป็น e แต่ในที่อื่นๆยังคงเป็น i *w ที่อยู่หน้า*-ʔ จะเปลี่ยนเป็น x แต่ในที่อื่นๆยังคงเป็น w *u ที่อยู่หน้า *-ʔ เปลี่ยนเป็น o และ หน้า -j เปลี่ยนเป็น x ในที่อื่นๆยังคงเป็น u

ในภาษากวยบ้านโพนฝั่ง *tr- ยังคงเป็น tr- แต่ถ้าตามหลัง n- *t- จะสูญไป และ *-r- จะเปลี่ยนเป็น l-

5.5.2.2 การเปลี่ยนแปลงเสียงที่มีเงื่อนไข แต่เกิดในคำเพียงบางคำ

ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงประเภทนี้ เช่น

พยางค์รองในภาษากวยโบราณทั้ง 4 แบบ มีการเปลี่ยนแปลงคือ ในบางคำพยัญชนะต้นและสระยังถูกเก็บรักษาไว้ ส่วนพยัญชนะท้ายสูญไป ในบางคำพยัญชนะต้นและสระสูญไปเหลือเพียงพยัญชนะท้าย หรือในบางคำพยางค์รองสูญไปเหลือเพียงพยางค์หลัก การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นได้กับทั้ง 4 ถิ่น โดยไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน

พยัญชนะต้นก้องกังวานโฆษะในภาษากวยโบราณ ที่เกิดหน้าสระโฆษะต่ำทุ้ม ในภาษาปัจจุบันทั้ง 4 ถิ่น พยัญชนะต้นดังกล่าวในบางคำยังคงปรากฏหน้าสระต่ำทุ้ม แต่บางคำปรากฏหน้าสระโฆษะปกติ

การเปลี่ยนแปลงจากสระสั้นในภาษากวยโบราณมาเป็นสระยาวในภาษากวย-กวยปัจจุบัน พบในบางคำ ในทุกถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าอยู่หน้าพยัญชนะท้าย *-ʔ และ *-h ส่วนในกรณีบ้านสังแก สระโฆษะต่ำทุ่ม *a ในบางคำ เปลี่ยนเป็น a: ขณะที่ในบางคำยังคงเป็น a

5.6 สรุป

การเปลี่ยนแปลงทางเสียง ที่แสดงลักษณะเด่นของภาษากวย-กวยแต่ละหมู่บ้าน สรุปดังนี้ พยางค์รองในภาษากวยโบราณ 4 แบบ *Cə- *Cər- *CəN- และ *N₁- ยังคงอยู่ในภาษากวยบ้านสังแก ภาษากวยบ้านจอมพระ และภาษากวยบ้านลำโรง 3 แบบ คือ Cə- CəN- และ N₁- ส่วนในภาษากวยบ้านโพนฝิ่งมีเพียง 2 แบบ คือ Cə- และ CəN-

คำสองพยางค์ *sə .r-- จะเปลี่ยนเป็นคำพยางค์เดียวมีพยัญชนะต้นเป็น s- ในภาษากวยบ้านสังแก ภาษากวยบ้านจอมพระ และภาษากวยบ้านลำโรง แต่เปลี่ยนเป็นคำพยางค์เดียวที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงควบกล้ำ sr-ในภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง

พยัญชนะต้น *j ยังคงอยู่ในภาษากวยบ้านสังแก แต่ได้เปลี่ยนเป็น j-ในภาษากวย-กวยอีก 3 หมู่บ้าน ส่วนพยัญชนะต้น *r- ยังคงอยู่ในภาษากวยบ้านสังแกและภาษากวยบ้านจอมพระ ภาษากวยบ้านโพนฝิ่งเสียง *-r ในคำบางคำยังคงอยู่ แต่ในคำบางคำเปลี่ยนเป็น -l- ส่วนในภาษากวยบ้านลำโรง เสียง *-r เปลี่ยนเป็น -l- เสียง *-r ยังคงอยู่เฉพาะในเสียงควบกล้ำ tr-

พยัญชนะท้ายในภาษากวยโบราณ *-k เปลี่ยนเป็น -ʔ ในทั้ง 4 หมู่บ้าน

ภาษากวยบ้านสังแก *-ŋ เปลี่ยนเป็น -ŋ เมื่ออยู่หลังสระหน้า ขณะที่หมู่บ้านอื่นๆ *-ŋ ยังคงเป็น -ŋ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ภาษากวยบ้านลำโรงและภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง พยัญชนะท้ายที่สูญไป คือ *-c *-k *-ŋ- *-r

สระเดี่ยวโฆษะปกติ *æ *æ: ยังคงอยู่ในภาษากวยบ้านลำโรง แต่สูญไปในภาษากวยบ้านสังแก ภาษากวยบ้านจอมพระ และภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง นอกจากนั้นภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง นอกจาก *æ *æ: แล้ว ยังสูญสระ *A *A: *D *D: ด้วย

ส่วนสระประสมโฆษะปกติในภาษากวยโบราณเปลี่ยนเป็นสระเดี่ยวในภาษากวยทั้ง 2 หมู่บ้าน ทำให้กลุ่มกวยไม่มีสระประสมโฆษะปกติเลย ขณะที่ภาษากวยบ้านลำโรงและภาษากวยบ้านโพนฝิ่งยังคงมีสระประสม 3 เสียง คือ iə uə oə

สระโฆษะต่ำทุ่มที่อยู่หลังพยัญชนะต้นกัอกโฆษะในภาษากวยโบราณ ยังคงเป็นสระโฆษะต่ำทุ่มในภาษากวย-กวยทั้ง 4 หมู่บ้าน

สระโฆชะต่ำทู้มที่อยู่หลังพยัญชนะต้นกักโฆชะในภาษากวยโบราณ ยังคงเป็นสระโฆชะต่ำทู้มในภาษากวยบ้านสังแก ภาษากวยบ้านจอมพระ และภาษากวยบ้านสำโรง แต่เปลี่ยนเป็นสระโฆชะปกติในภาษากวยบ้านโพนฝั้ง

สระโฆชะต่ำทู้มที่อยู่หลังพยัญชนะต้นก้องกังวานในภาษากวยโบราณ มีการเปลี่ยนแปลงเหมือนกันในภาษากวย-กวยทั้ง 4 หมู่บ้าน คือ บางคำยังคงเป็นสระโฆชะต่ำทู้ม แต่บางคำจะเปลี่ยนเป็นสระโฆชะปกติ

สระเดี่ยวโฆชะต่ำทู้ม ʌ ɒ ɔ: เป็นสระที่เกิดขึ้นใหม่ในภาษากวยบ้านสังแกและภาษากวยบ้านจอมพระ แต่ไม่มีในภาษากวยบ้านสำโรงและภาษากวยบ้านโพนฝั้ง

สระเดี่ยวโฆชะต่ำทู้ม *a *ɔ ในภาษากวยบ้านสังแกบางคำยังคงเป็นสระสั้น แต่บางคำยืดยาวเป็นสระยาว ขณะที่ในภาษากวย-กวยหมู่บ้านอื่นๆ สระสั้นดังกล่าวยังคงเป็นสระสั้น

สระประสมโฆชะต่ำทู้ม *ie *ɛa *ɛɔ และ *ɛɔ สูญไปในภาษากวย-กวยทั้ง 4 หมู่บ้าน

สระโฆชะต่ำทู้ม *a: และ *ɛa รวมเสียงเป็น iə ในภาษากวยบ้านสังแกและภาษากวยบ้านจอมพระ แต่รวมเสียงเป็น a: ในภาษากวยบ้านสำโรง และเป็น a: หรือ ɛɔ ในภาษากวยบ้านโพนฝั้ง

ส่วน *ɔ: เปลี่ยนเป็น ɛɔ ในภาษากวยบ้านสังแกและภาษากวยบ้านจอมพระ แต่ยังคงเป็น ɔ: ในภาษากวยบ้านโพนฝั้ง และยังคงเป็น ɔ: หรือเปลี่ยนเป็น ɔ: ในภาษากวยบ้านสำโรง

สระโฆชะต่ำทู้ม *iə และ *ɛɔ ยังคงเป็น iə และ ɛɔ ในภาษากวยบ้านสำโรงและภาษากวยบ้านโพนฝั้ง แต่เปลี่ยนเป็น i: และ ɛ: ในภาษากวยบ้านสังแกและภาษากวยบ้านจอมพระ

ระดับเสียงในภาษากวยบ้านสังแก ภาษากวยบ้านจอมพระ และภาษากวยบ้านสำโรง มีระดับเสียง 4 แบบ แต่ละแบบจะเกิดประจำในพยางค์ที่มีสระเป็นสระโฆชะปกติ หรือสระโฆชะต่ำทู้ม ภาษากวยบ้านโพนฝั้งมีระดับเสียง 2 แบบ แต่ละแบบจะเกิดทั้งในพยางค์ที่มีสระเป็นสระโฆชะปกติหรือสระโฆชะต่ำทู้ม

การเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่น่าจะมาจากอิทธิพลของภาษาใกล้เคียง คือ การเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะ กล่าวคือ ระบบเสียงภาษากวยบ้านสังแกและภาษากวยบ้านจอมพระซึ่งมีความใกล้ชิดกับกลุ่มกวยด้วยกันและกับเขมร ยังคงมีเสียงพยัญชนะต้น -r และพยัญชนะท้าย -c -ŋ- -r เช่นเดียวกับภาษากวยหมู่บ้านใกล้เคียง เช่นภาษากวยบ้านแดล (ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง) หรือระบบเสียงภาษาเขมรสุรินทร์ (Phon-ngarm, 1987)

ภาษากวยบ้านลำโรงและภาษากวยบ้านโพนฝิ่งซึ่งใกล้ชิดกับลาว ไม่มีเสียงพยัญชนะท้าย -c -ŋ- -r พยัญชนะต้น -r ไม่ปรากฏในภาษากวยบ้านลำโรง ส่วนในภาษากวยบ้านโพนฝิ่งพยัญชนะต้น -r พบในคำเพียงบางคำ เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาลาว (Sukkasame 1988) พบว่า ระบบเสียงภาษาลาวไม่มีพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายเหล่านี้เช่นเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงก็คือการแปรที่เกิดขึ้นและเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้วในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอดีต การแปรทางเสียงสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และเป็นแนวโน้มที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการศึกษากการแปรทางเสียงในปัจจุบันก็น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอดีต และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของภาษาในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย